

Стенографски дневник

Откриване и 1. заседание

Събота, 1 ноември 1952 г.

Открито в 15 ч.

Председателствувал председателят Фердинанд Козовски.
Секретари: Георги Арачийски и Иван Куршумов

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.		Стр.
Откриване на сесията	3	Законопроекти:	
Утвърждаване на дневния ред за заседанието	3	4. За отменяване на Закона за извършване на доставки и работи за сметка на държавата. (Приемане)	4
Дневен ред:		5. За устройството на съдилищата. (Приемане)	5
1. Проекторешение за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 4, буква «н», и чл. 5, буква «б» от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1952 г. (Приемане).	3	Говорил: министър Ради Найденов	9
2. Провъзгласяване на нови народни представители на мястото на починалите Владимир Поптомов и Кръстю Сарафов и полагане от новите представители предвидената в Конституцията клетва	4	6. За прокуратурата на Народната република България. (Приемане)	12
3. Полагане клетва от нови министри	4	Говорил: Димитър Георгиев	15
		7. Предложение на министъра на правосъдието за избиране др. Дамян Попхристов за член на Върховния съд. (Приемане)	19
		Закриване на сесията	19

(В 14 ч. 50 м. в заседателната зала влизат председателят на Президиума на Народното събрание Георги Дамянов, следван от членовете на Президиума на Народното събрание, и председателят на Министерския съвет Вълко Червенков, следван от членовете на Правителството посрещнати с ръкопляскания и ставане от народните представители)

Председател Фердинанд Козовски: Другарки и другари народни представители! С Указ № 423 от 18 октомври 1952 г. Президиумът на Народното събрание, въз основа на чл. 19 и чл. 35, точка 1 от Конституцията на Народната република България,

ПОСТАНОВЯВА:

Свиква Народното събрание на VI редовна сесия на 1 ноември 1952 г. в 15 часа.

Председател на Президиума
на Народното събрание: **Г. Дамянов**
Секретар на Президиума
на Народното събрание: **М. Минчев**

Присъствуват необходимото число народни представители.

Обявявам заседанието на VI редовна сесия на Народното събрание за открито.

Другарки и другари народни представители! Днес между нас няма двама от народните представители на Първо Народно събрание. На 1 май т. г. почина народният представител Владимир Поптомов — член на Политбюро на ЦК на БКП, подпредседател на Министерския съвет, верен съратник на другаря Георги Димитров, изпитан борец против фашизма, за делото на свободата и независимостта на българския народ.

На 27 август т. г. почина народният представител Кръстю Сарафов, основоположник на българския Народен театър, отдал силите си и големия си талант за делото на мира и социализма, за преуспяване на Родината.

Да почетем със ставане на крака и минутно мълчание паметта на починалите наши другари народни представители, отдали живота си във вярна служба на народа. (Всички стават прави в едноминутно мълчание)

Съгласно чл. 8 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание последното определя дневния си ред. По изключение обаче за първото заседание на сесията Бюрото на Народното събрание може да предлага дневен ред на заседанието, като за това е длъжно да изпрати своевременно на народните представители предвидените в дневния ред законопроекти и предложения. В такъв случай при събирането на Народното събрание първият въпрос, който той решава, е въпросът за утвърждаване на предложения от Бюрото дневен ред.

В изпълнение на това постановление на Правилника, Бюрото на Народното събрание своевременно изпрати на всички другари народни представители:

1. Проекторешението за одобряване на указите, издадени от

Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1952 г. и

2. Законопроектите:

а) за отменяване на Закона за извършване на доставки и работи за сметка на държавата;

б) за устройството на съдилищата;

в) за прокуратурата на Народната република България.

При това положение Бюрото на Народното събрание, като се съобразява с чл. 8 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание, предлага на последното за одобрение следния дневен ред:

1. Одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 4, буква «н», и чл. 5, буква «б» от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1952 г.

2. Провъзгласяване на нови народни представители на мястото на починалите Владимир Поптомов и Кръстю Сарафов и полагане от новите народни представители предвидената в Конституцията клетва.

3. Полагане клетва от нови министри.

4. Законопроект за отменяване на Закона за извършване на доставки и работи за сметка на държавата.

5. Законопроект за устройството на съдилищата.

6. Законопроект за прокуратурата на Народната република България.

7. Разглеждане предложението на министъра на правосъдието за избиране др. Дамян Попхристов за член на Върховния съд.

Има ли други предложения? — Няма.

Полагам на гласуване предложения от Бюрото на Народното събрание дневен ред.

Който от народните представители е съгласен да утвърди предложения от Бюрото на Народното събрание дневен ред, както се прочете, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Преминаваме към точка първа от дневния ред:

Разглеждане на проекторешението за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1952 г.

Има думата секретарят на Президиума на Народното събрание др. Минчо Минчев да докладва проекторешението.

Минчо Минчев: (Чете)

«МОТИВИ

към проекторешението за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1952 г.

Другарки и другари народни представители! Съгласно Конституцията на Народната република България и Закона за Президиума на Народното събрание някои от указите, издавани от

Президиума на Народното събрание, подлежат на одобрение от Народното събрание в първата му сесия, свикана след издаване на указите.

След приключване на петата редовна сесия на Народното събрание през месец февруари т. г. Президиумът на Народното събрание, за да отговори на нуждите на управлението, издаде по предложение на правителството известен брой укази по чл. 5, буква «б» от Закона за Президиума на Народното събрание.

По предложение на председателя на Министерския съвет, за да отговори на належащи нужди на държавното управление, Президиумът на Народното събрание реши, на основание чл. 35, т. 12 от Конституцията на Народната република България и чл. 4, буква «н» от Закона за Президиума на Народното събрание, да издаде укази за освобождаване от длъжност и за назначаване на отделни членове на правителството.

И двата вида укази, съгласно Конституцията и Закона за Президиума на Народното събрание, подлежат на одобрение от Народното събрание.

Настоящата шеста редовна сесия на Народното събрание в първата сесия след издаването на тези укази и следва тя да се занимае с въпроса за тяхното одобрение.

По тези съображения молим, другарки и другари народни представители, да обсъдите приложеното проекторешение и да го одобрите, да го гласувате.

Председател на Президиума на Народното събрание:

Г. Дамянов

Секретар на Президиума на Народното събрание:

М. Минчев

РЕШЕНИЕ

за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1952 г.

Одобряват се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 4, буква «н», и чл. 5, буква «б» от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1952 г.

Укази по чл. 4, буква «н»

1. Указ за назначаване на др. Карло Луканов за подпредседател на Министерския съвет.
2. Указ за назначаване на др. Евгени Матеев за председател на Държавната планова комисия.
3. Указ за назначаване на др. Антон Югов за подпредседател на Министерския съвет.
4. Указ за назначаване на др. Тано Цолов за министър на тежката промишленост.
5. Указ за освобождаване от длъжност министъра на външната търговия др. Димитър Ганев и назначаване за министър др. Живко Живков и за освобождаване от длъжност министъра на земеделието др. Никола Стоилов и назначаване за министър др. Станко Тодоров.

Укази по чл. 5, буква «б»

6. Указ за отчуждаване на складовете за съхраняване на храни.
7. Указ за задължителна застраховка на пътниците и персонала по железопътния, водния, автомобилния и въздушния транспорт.
8. Указ за уреждане на вътрешната търговия.
9. Указ за отменяване на Указа за сключване на индивидуални договори между Управлението на българските държавни железници и локомотивните машинисти, помощници-машинисти и огньари.
10. Указ за изменение и допълнение на Закона за трудовата поземлена собственост.
11. Указ за изменение и допълнение на Закона за държавния монопол на тютюна.
12. Указ за адвокатурата.
13. Указ за изменение и допълнение на Закона за висшето образование.
14. Указ за изменение на Закона за българското гражданство.
15. Указ за реорганизиране на Главната дирекция на радиоиформацията в Комитет за радиоиформацията към Министерския съвет.

Председател Фердинанд Козовски: Има думата председателят на законодателната комисия др. д-р Иван Пашов.

Д-р Иван Пашов: (Чете)

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по проекторешението за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1952 г.

Законодателната комисия предлага на пленума на Народното събрание да гласува и приеме горното проекторешение така,

както е предложено от Президиума на Народното събрание, без изменение.

Председател на законодателната комисия: Д-р Ив. Пашов

Председател Фердинанд Козовски: Искате ли някой думата? — Няма.

Полагам на гласуване проекторешението. Който е съгласен да бъдат одобрени указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1952 г., моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред:

Провъзгласяване на народни представители на мястото на починалите Владимир Поптомов и Кръстю Сарафов и полагане от новите народни представители предвидената в Конституцията клетва.

От протокола на окръжната избирателна комисия в Благоевград, съставен на 20 декември 1949 г., е видно, че подгласник на починалия народен представител Владимир Поптомов е Георги Илиев Ангев от с. Виноградец, Санданска околия, когато, съгласно закона, Народното събрание трябва да провъзгласи чрез гласуване за народен представител.

Ония народни представители, които са съгласни да бъде провъзгласен за народен представител Георги Илиев Ангев от с. Виноградец, Санданска околия, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

От протокол № 11, съставен на 21 декември 1949 г. от окръжната избирателна комисия на Софийски окръг, е видно, че подгласник на починалия народен представител Кръстю Сарафов е Тодор Танев Железарски от гр. София, когато, съгласно закона, Народното събрание трябва да провъзгласи чрез гласуване за народен представител.

Ония народни представители, които са съгласни да бъде провъзгласен за народен представител Тодор Танев Железарски от гр. София, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Тук ли са другарите Георги Илиев Ангев и Тодор Танев Железарски?

Моля пристъпете напред. Ще положите, съгласно Конституцията, установената клетва. Моля всички да станат прави.

Повтаряйте след мене:

«Кълна се в името на народа и на Народната република България, че ще им служа предано и всеотдайно, че ще пазя свято и ненарушимо Конституцията, че в своята дейност като народен представител ще имам пред очи само общенародните и държавните интереси и ще положа всички усилия за защита на свободата и независимостта на Родината. Заклех се!»

Подпишете актовете за клетва.

Пристъпваме към точка трета от дневния ред:

Полагане клетва от нови членове на Правителството — другарите Евгени Матеев, председател на Държавната планова комисия, Живко Живков, министър на външната търговия, Станко Тодоров, министър на земеделието, и Тано Цолов — министър на тежката промишленост.

(Към новите членове на Правителството.)

Моля пристъпете напред. Ще положите, съгласно Конституцията, установената клетва. Моля всички да станат прави.

Повтаряйте след мене:

«Кълна се в името на народа и на Народната република България, че ще им служа предано и всеотдайно, че в своята дейност като член на Правителството ще имам пред очи само общенародните и държавните интереси, че ще спазвам строго Конституцията и законите на Народната република и ще положа всички усилия за защита на свободата и независимостта на Народната република България. Заклех се!»

Подпишете актовете за клетва.

Пристъпваме към точка четвърта от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за отменяване на Закона за извършване на доставки и работи за сметка на държавата.

Има думата дежурният секретар др. Иван Куршумов да прочете законопроекта.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

МОТИВИ

към законопроекта за отменяване на Закона за извършване на доставки и работи за сметка на държавата

Другарки и другари народни представители! Законът за извършване на доставки и работи за сметка на държавата, обнародван в «Държавен вестник», брой 13 от 19 януари 1948 г., стана безпредметен, след като същата материя бе уредена с редица по-нови закони и наредби, одобрени с постановления на Министерския съвет, като например Наредбата за съставяне на касови и кредитни планове, Наредбата за плащанията, Наредбата за договорите по изплащане на доставки, извършване на работи и услуги, Наредбата за извънлимитните капиталовложения, Закона за собствеността, 1434-то постановление на Министерския съвет от 26 ноември 1951 г. за уреждане и подобрене на финансирането, кредитирането и контрола на капиталовложенията и за устройството на Българската инвестиционна банка, Закона за бюджета и т. н.

Въпросите закони и наредби са изградени на базата на съветския опит.

При изложението положение би следвало Законът за извършване на доставки и работи за сметка на държавата, който е отменен в по-голямата част от неговите постановления, фактически остава неприложим и не е съгласуван със съветския опит, да бъде отменен изцяло.

Министър на финансите: **К. Лазаров**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за отменяване на Закона за извършване на доставки и работи за сметка на държавата

Параграф единствен. Отменява се Законът за извършване на доставки и работи за сметка на държавата.

Председател Фердинанд Козовски: Има думата докладчикът на законодателната комисия др. д-р Пенчо Костурков.

Докладчик др. д-р Пенчо Костурков: (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по законопроекта за отменяване на Закона за извършване на доставки и работи за сметка на държавата

Законодателната комисия предлага на пленума на Народното събрание да гласува и приеме горния законопроект така, както е предложен от Министерството на финансите, без изменение.

Председател на законодателната комисия: Д-р Ив. Пашов.

Председател Фердинанд Козовски: Другарки и другари народни представители! По законопроекта не са се записали да се изкажат народни представители. Следва да преминем към гласуването му.

Моля дежурния секретар да докладва законопроекта.

Секретар Иван Куршумов: /Чете/

«ЗАКОН

за отменяване на Закона за извършване на доставки и работи за сметка на държавата.»

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на законопроекта — «Закон за отменяване на Закона за извършване на доставки и работи за сметка на държавата», моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Иван Куршумов: /Чете/

«Параграф единствен. Отменява се Законът за извършване на доставки и работи за сметка на държавата.»

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен с прочетенния параграф единствен на закона, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка пета от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за устройството на съдилищата.

Има думата дежурният секретар да прочете законопроекта.

Секретар Иван Куршумов: /Чете/

«МОТИВИ

към законопроекта за устройството на съдилищата

Уважаеми народни представители! Предлаганият законопроект е изготвен в изпълнение на постановлението на Министерския съвет № 187 от 26 февруари 1952 г., с което се възлага на Министерството на правосъдието да представи проект за преустройство на правосъдната система в страната.

При съставяне на проекта са взети предвид основните положения по съдоустройството в СССР.

С него се създава единна съдебна система, която обхваща не само общите съдилища, но също така и всички особени съдилища. Общи съдилища са народните съдилища, окръжните съдилища и Върховният съд, а особени съдилища са военните съдилища за военните лица и служителите при Министерството на народната отбрана, военният съд за военните лица и служителите при Министерството на вътрешните работи и съдът по транспорта. Проведено е единно ръководство на всички тези съдебни учреждения в републиката в лицето на Министерството на правосъдието.

Устройството на общите съдилища в териториално отношение е съобразено с административното деление на страната. Във всяка административна околия и във всеки район се предвижда да има народен съд, а във всеки град, чийто народен съвет е подчинен непосредствено на окръжен народен съвет, но е без районно деление, може да има един народен съд общ за града и околията или отделни народни съдилища — според нуждата. Там, където има повече народни съдилища, министърът на правосъдието със заповед ще определя районите и седалищата им в територията на административната околия. Окръжните съдилища също са разпределени по административни окръзи. За града София, който не се включва в територията на Софийския окръг, се предвижда да има отделен окръжен съд.

С проекта са засилени значително демократичните начала на правораздаването; предвижда се правораздаването да се из-

вършва само от изборни съдии. Това се отнася не само до съдиите от общите съдилища, но и до съдиите от всички особени съдилища. От друга страна разширява се участието на съдебните заседатели по делата. Всички съдилища, когато разглеждат граждански или наказателни дела като първа инстанция, ще действуват в състав един съдия и двама съдебни заседатели. Само във Върховния съд съставът е трима съдии и четирма съдебни заседатели.

Народният съд става основен съд в съдебната организация. Съдиите и съдебните заседатели от народния съд се избират направо от населението за срок от три години и се намират в постоянен и непосредствен досег с него.

Окръжният съд е контролна инстанция за делата на народния съд и първа инстанция по важните наказателни дела и по някои граждански дела.

Върховният съд е висша съдебна контролна инстанция за всички съдилища в Републиката. Предвижда се въвеждането на пленум при този съд, който ще дава ръководещи указания на съдилищата по въпросите на съдебната практика.

Съдилищата дават отчет за своята дейност както следва: народният съд — направо пред избирателите, окръжните съдилища — пред окръжните народни съвети, а Върховният съд и всички особени съдилища — пред Президиума на Народното събрание.

При така очертаната организация съдилищата ще отговарят по-пълно на своето предназначение и ще осъществяват по-правилно задачите, които се възлагат на правосъдието с чл. 1 от законопроекта.

Като излягам горното, моля, другари народни представители, да обсъдите предложения законопроект и ако го одобрите, да го гласувате.

Министър на правосъдието: **Р. Найденов**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за устройството на съдилищата

I. Общи разпореджения

1. Правосъдието има за задача да защитава от посегателства установения от Конституцията държавен и обществен народнодемократичен строй, социалистическата стопанска система и социалистическата собственост. То обезпечава политическите, трудовите и другите лични и имуществени права и законни интереси на гражданите и правата и законните интереси на държавните учреждения и предприятия и на другите обществени организации.

2. Правосъдието в Народната република България се осъществява от народните съдилища, от окръжните съдилища, от Върховния съд на Народната република и от особените съдилища.

Особените съдилища са военните съдилища и съдът по транспорта.

3. Със своята дейност съдилищата обезпечават точното и еднакво изпълнение на законите от всички учреждения, предприятия, обществени организации, длъжностни лица и граждани и възпитават гражданите в дух на преданост към родината, дисциплина на труда, съзнателно подчинение на законите и спазване правилата на социалистическото общежитие.

4. Съдилищата прилагат законите точно и еднакво спрямо всички граждани, без оглед на пол, народност, раса, изповедание, произход, гражданство, обществено и материално положение и образование.

Всеки гражданин има право на защита пред съда.

5. Разглеждането на делата във всички съдилища става с участието на съдебни заседатели освен в изрично посочените от закона случаи.

6. Съдиите и съдебните заседатели са изборни. Те са независими и се подчиняват само на закона. Те произнасят своите присъди и решения в името на народа.

7. Съдилищата разглеждат делата в открито заседание освен в случаите, за които е предвидено противното.

Съдебните заседания се водят на български език. Ако някой от участващите по делото не знае български език, назначава се преводач.

Съдебните заседания стават в помещението на съда, освен ако с оглед на възпитателното въздействие или за правилното установяване на фактите се налага някои дела да бъдат разглеждани другаде.

II. Съдилища

8. Във всяка околия и във всеки район в градовете с районно деление има едно или няколко народни съдилища. Седалищата и районите им се определят със заповед на министъра на правосъдието.

За градовете, чиито народни съвети са подчинени непосредствено на окръжен народен съвет, народният съд за града и за околията може да бъде един.

9. Във всеки окръг има по един окръжен съд.

За града София има отделен окръжен съд.

Отделения на окръжния съд може да се открият и във от седалищата на окръжния съд.

Окръжните съдилища имат председател, подпредседатели и членове.

10. Върховният съд има седалището си в София. Той има председател, подпредседатели, председатели на отделения и членове.

Върховният съд се състои от три колегии: наказателна, гражданска и военна. В колегите има отделения.

11. Военните съдилища за военните лица и служителите при Министерството на народната отбрана са областни. Районите и седалищата им се определят със заповед на министъра на правосъдието в съгласие с министъра на народната отбрана.

С наредба на министъра на правосъдието в съгласие с министъра на народната отбрана могат да бъдат установени военни съдилища и за отделни военни съединения.

Във военните съдилища има председател и членове.

12. Военният съд за военните лица и служителите при Министерството на вътрешните работи е един за цялата страна със седалище в София. При него има председател, подпредседател и членове.

С наредба на министъра на правосъдието в съгласие с министъра на вътрешните работи, одобрена от Министерския съвет, могат да се създават териториални военни съдилища за военните лица и служителите при Министерството на вътрешните работи.

13. Съдът по транспорта е един за цялата страна със седалище в София. При него има председател и членове.

С наредба на министъра на правосъдието в съгласие с министъра на транспорта, одобрена от Министерския съвет, могат да се създават териториални съдилища по транспорта.

14. Когато разглеждат дела в открито заседание като първа инстанция, съдилищата действуват в състав:

а) народният съд, окръжният съд, военните съдилища (членове 11 и 12) и съдът по транспорта — от съдия и двама съдебни заседатели;

б) Върховният съд — от председател, двама съдии и четирма съдебни заседатели.

В същия състав действуват съдилищата и в подготвителните заседания по наказателни дела.

15. Когато разглеждат дела в открито заседание като втора инстанция, окръжният съд и Върховният съд действуват в състав от трима съдии, а народният съд — в състава по предходния член.

16. Когато разглеждат дела в закрито заседание, съдилищата действуват в състав: народният съд — от народния съдия еднолично, а останалите съдилища — от трима съдии. Когато в някой военен съд няма нужното число съдии, съставът се допълва със съдебни заседатели.

В случаите, предвидени в процесуалните кодекси, председателите на съдилищата действуват еднолично.

17. Върховният съд по реда, установен в процесуалните кодекси, се произнася в общо събрание на съответната колегия по въпроси, които на практика повдигат съмнение или не се решават еднакво от съдилищата.

Постановените решения служат за ръководство на съдилищата.

18. При Върховния съд има пленум. Той се състои от всички съдии при съда. Участието на главния прокурор на Народната република в пленума е задължително.

В заседанията на пленума могат да участвуват и министърът и пом. министърът на правосъдието.

Пленумът на Върховния съд дава общи указания за ръководство на съдилищата по въпросите на съдебната практика. Издадените от него постановления са задължителни за съдилищата.

19. При всеки съд има секретар и други служители съгласно щатове.

Те се назначават от народния съдия, съответно от председателя на съда.

III. Съдии и съдебни заседатели

20. Съдия може да бъде всеки, който отговаря на следните условия:

- а) да е български гражданин;
- б) да е завършил правните науки, включително и установения държавен изпит;
- в) да е прекарал успешно шестмесечен стаж в съд или в юридическа консултация;
- г) да не е лишен от някои от правата по точки 1 и 2 на чл. 28 от Наказателния закон;
- д) да не е осъждан на лишаване от свобода за престъпления от общ характер, освен ако е амнистиран или реабилитиран, и
- е) да няма фашистки или реставраторски прояви.

21. Съдиите и съдебните заседатели при народните съдилища се избират направо от населението на съответния съдебен район за срок от три години.

Числото на съдиите и на съдебните заседатели, които следва да бъдат избрани за всеки народен съд, се определя със заповед на министъра на правосъдието.

В случая на чл. 8, ал. II, когато за града и околната народният съд е един, съдията и съдебните заседатели се избират с общи листи.

22. Ако мястото на народния съдия бъде овакантено, съответният околийски, районен или градски народен съвет избира

лице, което да изпълнява длъжността до избиране на друг съдия.

В случая на чл. 21, ал. III, изборът става от околийския и градския народни съвети в съвместно заседание.

23. Когато народният съдия е възпрепятствуван да изпълнява длъжността си и не може да бъде заместен от друг съдия на същия съд, председателят на окръжния съд командирова един от членовете на съда да изпълнява длъжността му.

24. Съдиите и съдебните заседатели при окръжните съдилища се избират от съответните окръжни народни съвети на депутатите на трудещите се за срок от пет години, а за Софийския градски окръжен съд — от СГНСДТ.

25. Съдиите при Върховния съд, при военните съдилища и при съда по транспорта се избират от Народното събрание за срок от пет години.

Съдебните заседатели за Върховния съд се избират от Президиума на Народното събрание за срок от пет години.

Съдебните заседатели за военните съдилища и за съда по транспорта се избират от Президиума на Народното събрание както следва:

а) за военните съдилища по чл. 11 — по съдебни райони или по войскове съединения, и то срочнослужащите за срок 2 години, а свръхсрочнослужащите за срок 5 години;

б) за военния съд по чл. 12 — по окръзи, а за войските — по войсково поделение за сроковете, предвидени в предходната точка;

в) за съда по транспорта — по транспортни райони, определени със заповед на министъра на правосъдието в съгласие с министъра на транспорта за срок от 5 години.

26. Съдиите продължават да изпълняват длъжностите си и след изтичането на срока, за който са избрани, до встъпване в длъжност на избраните при новия избор.

27. Съдебен заседател може да бъде всеки грамотен избирател.

Съдебните заседатели при военните съдилища по чл. 11 са военни лица, съдебните заседатели при военния съд по чл. 12 — военни лица или служители при Министерството на вътрешните работи, а при съда по транспорта — служители при Министерството на транспорта.

28. Съдебните заседатели при изпълнение на своята длъжност имат правата и задълженията на съдии. През време на изпълнение на своите длъжности те запазват трудовото си възнаграждение, а ако не са служители или работници, получават дневни пари в размер, определен от Министерството на правосъдието.

29. Съдебните заседатели се свикват от народния съдия, съответно от председателя на съда, на сесия най-много за 15 дни през годината, съобразно делата, които подлежат на разглеждане всеки месец. Този срок се продължава до свършване на делата, за разглеждането на които съдебните заседатели са призвани да участвуват.

Съдебен заседател, който е възпрепятствуван да се яви в съда, е длъжен да съобщи това своевременно.

30. Всеки съдия при встъпване в длъжност дава пред общото събрание на съда следното обещание:

«Обещавам пред народа да бъда верен на Народната република България, да изпълнявам точно законите, да съдя по чиста съвест и без пристрастие, да пазя тайната на съвещанията и да бъда справедлив съдия.»

Народните съдии дават обещание пред общото събрание на окръжния съд.

Същото обещание дават пред народния съдия, съответно пред председателя на съда, и съдебните заседатели преди да почнат да изпълняват длъжността си.

Съдиите и съдебните заседатели при военните съдилища (членове 11 и 12) дават горното обещание със следната добавка:

«Обещавам също с всичките си действия да охранявам морала, дисциплината и установения ред в българската народна армия и независимостта на родината.»

31. За стажанти-съдии се назначават със заповед на министъра на правосъдието лица, които отговарят на изискванията по чл. 20, букви «а», «б», «г», «д» и «е».

Упражняването на стажа се урежда с правилник, изработен от министъра на правосъдието и одобрен от Министерския съвет.

IV. Нотариуси и съдебни изпълнители

32. При всеки народен съд има нотариат. В градовете с районно деление нотариатът е един за всички райони и за околнята.

В околии, в които има повече от един народен съд, нотариатът е един и се числи към първия народен съд.

Нотариалната служба се изпълнява от нотариус, а там, където няма нотариус или когато нотариусът е възпрепятствуван да изпълнява длъжността си — от народния съдия.

Нотариусите се назначават от министъра на правосъдието измежду лицата, които отговарят на изискванията на чл. 20.

33. Във всяка община, в която няма народен съд, един от членовете на изпълнителния комитет на народния съвет на депутатите на трудещите се, определен от същия комитет, извършва следната нотариална работа:

а) заверява подписите и датата на договори, пълномощия и други актове и

б) засвидетелствува верността на преписи от всякакъв вид документи.

34. При всеки народен съд има съдебен изпълнител, на който се възлага изпълнението на съдебните и други актове по реда на съответните закони.

Районите на съдебните изпълнители се определят със заповед от министъра на правосъдието.

Съдебните изпълнители се назначават от министъра на правосъдието между лицата, които отговарят на изискванията на чл. 20.

Там където няма съдебен изпълнител или когато той е възпрепятстван да изпълнява длъжността си, изпълнението на съдебните и други актове се извършва от народния съдия.

V. Надзор

35. Народните съдилища дават отчет за своята дейност пред избирателите, окръжните съдилища — пред органа, който ги е избрал, а Върховният съд и особените съдилища — пред Президиума на Народното събрание.

36. Министърът на правосъдието упражнява надзор върху дейността на съдилищата лично, чрез инспектората или чрез председателите на съдилищата. Той може да прави предложения за отзоваване на съдиите.

37. Съдебният надзор се осъществява при разглеждане на жалбите и протестите срещу поставените от по-долните съдилища съдебни актове.

Върховният съдебен надзор над съдилищата се упражнява от Върховния съд на Народната република. Този съд упражнява надзор и при разглеждане на предложенията на главния прокурор на Народната република и на председателя на Върховния съд за преглед на влезли в сила съдебни актове на съдилищата.

38. Окръжните съдилища упражняват съдебен надзор върху дейността на народните съдилища при разглеждане на жалбите и протестите, подадени срещу издадените от тях присъди и решения, и административен надзор — чрез председателя на съда.

39. При упражняване на надзора по предходните членове министърът на правосъдието и съдилищата за забелязаните от тях грешки правят напомняне на съдиите, които са ги допуснали, или възбуждат против тях дисциплинарно преследване.

40. Дисциплинарните наказания са: забележка, мъмрене и строго мъмрене.

В случаите на чл. 46 дисциплинарният състав прави предложение чрез министъра на правосъдието за отзоваване на съдията.

41. Дисциплинарните наказания се налагат от Върховния съд — наказателно отделение, а когато обвиняем е военен съдия — от военната колегия при същия съд. Обвинението се поддържа от прокурора.

42. Дисциплинарните нарушения се просрочват с изтичане на една година от извършването им.

43. Ако до една година от налагане на дисциплинарното наказание срещу съдията не бъде възбудено ново дисциплинарно преследване, дисциплинарното наказание се смята заличено. Това не важи в случай на отзоваване.

44. Другите длъжностни лица по съдебното ведомство се наказват дисциплинарно за нарушение на трудовата дисциплина съгласно Кодекса на труда, съответно съгласно дисциплинарния устав на войската.

VI. Отзоваване, отстраняване и уволняване

45. Народните съдии могат да бъдат отзовавани от съответния околийски, районен или градски народен съвет на депутатите на трудещите се, а всички останали — от органа, който ги е избрал, а в случая на чл. 21, ал. III — от съответните народни съвети на депутатите на трудещите се в съвместно заседание.

Когато Народното събрание не заседава, отзоваването на съдията става от Президиума на Народното събрание.

46. Съдията може да бъде отзован:

- а) когато не съблюдава постановленията на Конституцията и на законите в страната;
- б) когато се окаже негоден да изпълнява длъжността си;
- в) когато с действията си уврежда авторитета на правосъдието или обществените интереси;
- г) когато възникне някоя от пречките по чл. 20, букви «а», «г», «д» и «е».

Преди да се произнесе по отзоваването надлежният орган произвежда анкета и взема мнението на Министерството на правосъдието, като съдията, чието отзоваване се иска, трябва да бъде изслушан.

47. Съдията може да бъде отстранен от длъжност, когато срещу него е възбудено наказателно преследване за престъпление от общ характер.

Отстраняването се постановява от министъра на правосъдието по искане на главния прокурор на Народната република. То се съобщава на компетентния за отзоваване на съдията орган.

48. Съдиите се уволняват със заповед на министъра на правосъдието по собствено желание, ако има уважителни причини, и то след като се вземе съгласието на изпълкома на компетентния за отзоваване на съдията народен съвет на депутатите на трудещите се — съответно Президиума на Народното събрание.

Преходни разпоредби

§ 1. Заварените при влизането в сила на този закон съдии и съдебни заседатели във всички съдилища, които не са избрани по реда, предвиден в този закон, продължават да изпълняват длъжността си до избирането и встъпването в длъжност на новите съдии и съдебни заседатели.

§ 2. До конституирането на съдилищата съгласно разпоредбите на този закон продължават да действуват съществуващите съдилища.

§ 3. Министърът на правосъдието със заповед, обнародвана в «Известия на Президиума на Народното събрание», определя датата, от която ще се прилагат разпоредбите на чл. 14, буква «а», по граждански дела и по наказателни дела за престъпления, за които в закона е предвидено наказание лишаване от свобода до една година или по-леко наказание.

§ 4. Досега действащите разпоредби за освобождаване от държавен изпит остават в сила.

§ 5. Лицата, завършили правни науки, без да са положили държавен изпит в университета съгласно Правилника за държавен изпит на лица, завършили висши учебни заведения («Държавен вестник», брой 231/1950 г.), са длъжни да положат държавен изпит при Министерството на правосъдието по досегашния ред най-късно до края на 1953 г. Лицата, които не могат да спазят този срок поради отбиване на военна служба или трудова повиност, са длъжни да положат държавен изпит най-късно една година след завършване на службата.

§ 6. Настоящият закон отменява:

1. Закона за устройството на народните съдилища от 1948 г.

2. Указа за местните народни съдилища от 1948 г.

3. Закона за съдиите-изпълнители от 1948 г.

4. Закона за нотариата от 1948 г.

5. Членове 1—15, 21а—33 от Военно-съдебния закон от 1949 г. и членове 34—59 от същия закон с изключение на ония разпоредби в тях, които се отнасят до военните прокурори и следователи.

6. Членове 1—8, 15 и 22—25 от Закона за съд и прокуратура по транспорта от 1950 г.

7. Всички разпоредби в други закони, които му противоречат.

Навсякъде в законите думите «околийски съд» се заменят с думите «народен съд» и «околийски съдия» — с думите «народен съдия».

Изменения в други закони

I. По Закона за лицата и семейството

§ 7. В чл. 96 думите «настоящият съд — местния народен съд, а където няма такъв околийски съд» се заменят с думите: «органа по настоянничеството».

Към същия член се създава следната нова алинея втора:

«Длъжността орган по настоянничеството се изпълнява от член на изпълнителния комитет на общинския, съответно районния народен съвет на депутатите на трудещите се, определен от същия комитет.»

Сегашната алинея втора на чл. 96 става алинея трета.

§ 8. Навсякъде в закона думите «настоящият съд» се заменят с думите «органа по настоянничеството».

II. По Наказателно-процесуалния кодекс

§ 9. Чл. 335 става ал. II на чл. 336 и се създава чл. 335 със следното съдържание:

«335. На съда по транспорта са подсъдни престъпленията от общ характер:

а) извършени от работници и служители при Министерството на транспорта и неговите поделения по повод или при изпълнение на службата им или като са се възползвали от служебното си положение или от служебната си форма;

б) свързани с работите и сигурността по транспорта или с трудовата дисциплина на работниците и служителите при Министерството на транспорта и неговите поделения;

в) свързани с превоза на моторни превозни средства с изключение на тези по Министерството на народната отбрана и Министерството на вътрешните работи и свързаните с превоза по трамваите и

г) Предвидени в глава XIII от Наказателния закон.

Не са подсъдни на съда по транспорта престъпленията по глава I от Наказателния закон.»

III. По Наказателния закон

§ 10. След чл. 332 се създава нов:

«Глава XIII

Престъпления по транспорта

Чл. 332-а. Служител по ведомството на Министерството на транспорта, който умишлено причини повреди на съобщителни уреди, возила или съоръжения, се наказва с лишаване от свобода за срок до 20 години.

Ако са причинени значителни повреди или е последвала смърт за някого, наказанието е лишаване от свобода за срок не по-малко от 10 години или смърт.

Ако деянието е извършено по непредпазливост, наказанието е:

1) в случая на ал. I — наказанието е лишаване от свобода не по-малко от пет години;

2) в случая на ал. II — лишаване от свобода не по-малко от десет години.

Ако непредпазливостта е свързана с нарушение на елементарни правила за изпълнение на служебните задължения:

1) в случая на ал. I — наказанието е лишаване от свобода не по-малко от десет години и

2) в случая на ал. II — лишаване от свобода за срок до 20 години или смърт.»

IV. По Гражданския процесуален кодекс

§ 11. Към чл. 333 се прибавя следната ал. II:

«Когато изпълнителните действия са извършени от народния съдия, жалбата се подава до окръжния съд.»

Алинеи II, III и IV стават съответно алинеи III, IV и V.

§ 12. След чл. 473 се създава нов член 473-а:

«В чужбина нотариалната служба относно удостоверяване на датата, съдържанието и подписите на частни документи, удостоверяване верността на преписи и извлечения от документи, представени от български граждани, както и съставяне на завещания на български граждани може да се извършва от българските дипломатически и консулски представители.»

Председател Фердинанд Козовски: Има думата докладчикът на законодателната комисия др. Иван Чонос.

Докладчик Иван Чонос: (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по законопроекта за устройството на съдилищата

1. В началото на чл. 1 след думата «Правосъдието» се добавят думите «в Народната република България».

Съображения. Добавката се прави, за да се уточни, че се касае за правосъдието у нас.

2. В чл. 2, ал. I, думите «в Народната република България» се заличават.

Съображения. Заличаването се прави за избягване на повторението в текста на чл. 2 при предложеното в предшествуващия п. 1 допълнение на чл. 1 от законопроекта.

3. В чл. 7, ал. I, последната дума «противното» се заменя с думите «да се разглеждат в закрито заседание».

Съображения. Думата «противното», употребена в горния текст, не е подходяща и не изразява правилно мисълта, затова следва да се замени с думите «разглеждане на делата в закрито заседание», които са точни и се употребяват в Наказателно-процесуалния кодекс.

4. Чл. 11 от законопроекта се прередактира така:

«Военните съдилища за военнослужащите и волнонаемните лица при Министерството на народната отбрана са областни и по войскови съединения. Техните седалища се определят със заповед на министъра на правосъдието в съгласие с министъра на народната отбрана.

Във военните съдилища има председател и членове.»

Съображения. Прередактирането се прави с цел да се съкрати втората алинея на същия член от законопроекта и да се оеднакви терминологията на законопроекта с тази, която е употребена в Указа за всеобщата военна служба.

5. В първото изречение на чл. 12, ал. I, и в ал. II на същия член думите «военните лица» се заменят с думите «военнослужащите, волнонаемните».

Съображения. Заменяването се извършва за оеднавяване на терминологията на законопроекта с тази на Указа за всеобщата военна служба и за обхващане на всички лица, подсъдни на тези особени съдилища.

6. Последната алинея на чл. 14 се изменя така:

«В подготовителните заседания по наказателните дела съдилищата действуват в състав: народният съд и особени съдилища — от съдия и двама съдебни заседатели, а всички други съдилища — от трима съдии.»

Съображения. Изменението се прави за да се съобрази проектът с усвоената в Съветския съюз практика.

7. Във второто изречение на чл. 16, ал. I, след думите «Когато в някой военен съд» се добавят думите «и в съда по транспорта.»

Съображения. Допълнението се прави за избягване на затрудненията, които могат да възникнат при разглеждане на делата в закрито заседание и в съда по транспорта, съдиите при който по щат са малко на брой и с оглед естеството на разглежданите от тях дела се намират в постоянни командировки вън от седалището на съда.

8. В чл. 18, ал. II думите «пом. министърът» се заменят с думите «помощник-министър».

Съображения. Заменяването се прави с оглед на това, че за в бъдеще е възможно и в Министерството на правосъдието да се назначат повече от един помощник-министри, за които при новопредложената редакция не би се явила пречка да участвуват в заседанията на пленума на Върховния съд.

9. В чл. 20, буква «в» след думите «шестмесечен стаж в съд» се добавят думите «в прокуратура».

Съображения. В законопроекта за прокуратурата се предвижда преминаване на шестмесечен стаж и в прокуратурата. Това е целесъобразно и може да стане. За да не се появи ограничение за в бъдеще да бъдат избирани за съдии и лица, които са прекарвали стажа си в прокуратурата, където може да се придобие достатъчна практическа правна подготовка, стажа в прокуратурата следва да се включи в законопроекта направо с този в съда и в юридическа консултация.

10. В чл. 21 ал. III се заличава.

Съображения. Материята, третирана в горната алинея, следва да бъде уредена в правилник или в инструкция за произвеждане на изборите за съдии и съдебни заседатели с оглед на практическото им провеждане и няма място в закона

11. Чл. 22 се изменя така:

«Ако мястото на народния съдия бъде овакантено, околният, съответно районният народен съвет на депутатите на трудещите се избира лице, което да изпълнява длъжността до избиране на друг съдия.

Същата разпоредба се прилага и в случай на откриване на нов народен съд.

Когато районът на народния съд обхваща населени места на две околии, изборът по предходните алинеи става от онези околни народни съвет на депутатите на трудещите се, в чийто район е включена по-голямата част от района на съда.

Съображения. С новата му редакция текстът на чл. 22 става по-ясен и точен. Урежда се и случая за избиране на народни съдии, когато районът на народния съд обхваща населени места на две околии.

12. Чл. 23 се изменя така:

«Когато народният съдия е възпрепятствуван да изпълнява длъжността си и не може да бъде заместен от друг съдия на същия съд, командирова се един от членовете на окръжния съд или съдия от съседен народен съд да изпълнява длъжността му.»

Съображения. Изменението се прави за да се даде възможност народният съдия да бъде заместен не само от член-съдия на окръжния съд, но и от съдия от съседен народен съд, каквато възможност в законопроекта не се предвижда. Това би било от полза в много случаи от гледище на бързина в извършване на известни съдебни действия и за реализиране на икономии.

13. В чл. 25, ал. II, думите «Президиума на» се заличават.

Съображения. Текстът на законопроекта е в противоречие с Конституцията, където изрично е казано, че членовете на Върховния съд се избират от Народното събрание.

14. В чл. 26, в началото, след думата «съдиите» се добавят думите «и съдебните заседатели».

Съображения. Съдебните заседатели при изпълнение на своята длъжност имат правата и задълженията на съдиите. Тези свои права те трябва да запазят и след изтичане на срока, за който са избрани, до провеждане на нов избор, за да не остане съдът без съдебни заседатели до провеждането на нов избор, както това е предвидено за съдиите.

15. В чл. 27, ал. I, думата «грамотен» се заличава, а ал. II на същия член се изменя така:

«Съдебните заседатели при военните съдилища по чл. 11 са военнослужащи с чин по-горен от този на подсъдимия, освен ако са генерали, а съдебните заседатели при военния съд по чл. 12 — военнослужащи, волнонаемни лица или служители при Министерството на вътрешните работи.»

Съображения. Неграмотността в нашата страна е пред ликвидация. Политически неоправдано би било изискването за образователен ценз на съдебните заседатели, щом като това изискване не е необходимо нито за депутатите на народните съвети, нито за народните представители.

Изменението на ал. II се прави на първо място, за да бъде съобразен текстът с Военно-съдебния закон касателно чина на съдебните заседатели, на второ място, за да се оеднакви терминологията в чл. чл. 11 и 12 и на последно място, за да се даде възможност в състава на съда по транспорта, в случаите, когато разглежда дела за престъпления по транспорта, с моторни коли и с трамваите, да участвуват и други граждани като съдебни заседатели, а не само служителите при Министерството на транспорта.

16. В обещанието по чл. 30, ал. I, след думите «да изпълнявам» се добавят думите «и прилагам», а в последната алинея думите «в българската народна войска» се заменят с думите «във въоръжените сили на Народната република България».

Съображения. По същество дейността на съдията и на съдебния заседател се изразява по-скоро в приложението на законите, затова обещанието следва да бъде допълнено и в смисъл, че те ще прилагат законите. Заменяването в последната алинея се оставя за пълнота — да се включат всички въоръжени сили в Републиката.

17. След чл. 31 се създава нов член 32 със следното съдържание:

«32. Степените и заплатите на служителите при Министерството на правосъдието се определят с щатните таблици.»

Чл. 32—48 стават съответно чл. чл. 33—49.

Съображения: За степените и заплатите на служителите при Министерството на правосъдието се създава една генерална разпоредба, а конкретното разрешение на въпроса следва да намери израз в щатните таблици на министерството.

18. В чл. 32, нов чл. 33, ал. I се прередактира така:

«При народния съд има нотариат.»

Ал. II на същия член се заличава.

Съображения: С изменението се създава една обща разпоредба, според която при всеки народен съд ще има нотариат. Подробностите за различните случаи ще бъдат уредени с правилник.

19. В чл. 34, нов чл. 35, ал. I, думите «всеки народен» се заменят с думата «народния». Алинея последна на същия член се заличава.

Съображения: Изменението в ал. I се прави поради направените изменения в чл. 32, нов чл. 33. Заличаването на последната алинея се прави поради това, че не е целесъобразно да се извършва изпълнението на съдебните актове от съдията, който ги е постановил.

20. В чл. 37, нов чл. 38, ал. II, на края след думите «съдебни актове на съдилищата» се добавят думите «и на особените юрисдикции».

Съображения: Добавката се прави, за да може Върховният съд да упражнява върховен съдебен надзор и над несъдебните органи — особените (административните) юрисдикции, които издават актове, имащи характера и силата на съдебните, което представлява гаранция за правилното приложение на законите от тяхна страна.

21. В чл. 44, нов чл. 45, на края думата «войската» се заменя с думите «народната армия».

Съображения: Изменението се прави за еднаквяване на терминологията.

22. В чл. 45, нов чл. 46, ал. I се прередактира така:

«Народните съдии могат да бъдат отзовани от околийския, съответно от районния съвет на депутатите на трудещите се, а всички останали — от органа, който ги е избрал.»

В случая намира съответно приложение ал. III на чл. 22.»

Ал. II става ал. III.

Съображения: С изменението текстът придобива по-ясна и точна редакция, съобразена с новата редакция на чл. 22. Изменението се прави и поради заличаването на ал. III на чл. 21.

23. Към чл. 46, нов чл. 47, се създава нова алинея последна със следното съдържание:

«Съдията се освобождава от длъжност с решение на органа за отзоваването по предложение на министъра на правосъдието, когато това се налага поради съкращение на щата с бюджета.»

Съображения: С новосъздадената алинея се урежда случаят, когато се налага освобождаването от длъжност на съдията поради съкращаване на щата.

24. В чл. 48, нов чл. 49, на края се добавят думите «а за военните съдии и съгласието на министъра на народната отбрана, съответно министъра на вътрешните работи».

Съображения: Допълнението се прави с оглед на това, че на особените съдилища са подсъдни лицата, подведомствени на министъра на народната отбрана и на министъра на вътрешните работи, които следва да изразят становището си при промени в съдийския състав на тези съдилища.

25. § 1 от преходните разпоредби се изменя така:

«Заварените при влизането в сила на този закон съдии и съдебни заседатели във всички съдилища, които не са избрани по реда, предвиден в този закон, продължават да изпълняват длъжността си до избирането и встъпването в длъжност на новите съдии и съдебни заседатели.»

До произвеждането на избори за народни съдии и съдебни заседатели при народните съдилища съгласно този закон изборът на същите става по досегашния ред — от съответните народни съвети.

Заварените при влизането в сила на този закон допълнителни членове при окръжните съдилища продължават да изпълняват длъжността си до влизане в сила на бюджета за 1953 г.

До влизане в сила на бюджета за същата година изпълнението на съдебните и други актове, там където няма съдебен изпълнител, се извършва от народния съдия.»

Съображения: С изменението на § 1 се урежда по-подробно и попълно начинът за избиране съдии и съдебни заседатели до произвеждането на нови избори за народни съдии и съдебни заседатели.

26. В § 9, в чл. 335, буква «а», последната дума «форма» се заменя с думата «униформа».

Буква «г» на същия член се заличава, а буква «в» се прередактира така:

«Свързани с превоза по трамваите и с превоза с моторни превозни средства с изключение на тези по Министерството на народната отбрана и Министерството на вътрешните работи.»

Съображения: Буква «г» на чл. 335 от НПК се заличава, защото не съществува гл. XIII от Наказателния закон, а предвидената такава в законопроекта бе оттеглена от Министерството на правосъдието и от Министерството на транспорта, за да се подработи по основно и да се включи в законопроекта за изменение и допълнение на Наказателния закон.

Заменяването в буква «а» и прередактирането на буква «в»

на същия член се прави за по-прецизна редакция на текстовете.

27. § 10 заедно със заглавието «III. По наказателния закон» се заличава.

Съображения: Цялата глава ще бъде наново преработена и ще бъде внесена като предложение за изменение на Наказателния закон.

28. § 11 се заличава, а § 12 става § 10.

Съображения: Със заличаването на алинея последна на чл. 34 от законопроекта се премахва възможността да се извършват каквито и да било изпълнителни действия от народния съдия, поради което предложената втора алинея става безпредметна.

В допълнение на предложението на законодателната комисия по законопроекта за устройството на съдилищата комисията предлага на пленума на Народното събрание още и следното:

1. В чл. 9 ал. II се изменя така:

«За гр. София и за Софийския окръг има един окръжен съд със седалище гр. София.»

Съображения: Със съгласието на Министерството на правосъдието законодателната комисия предлага вместо създаването на две окръжни съдилища, едно за гр. София и едно за Софийския окръг, да се създаде само един окръжен съд за гр. София и за Софийския окръг. С изменението ще се направят бюджетни икономии. Освен това, поради намаляване на делата на сегашния Софийски окръжен съд, ще е възможно делата от гр. София и окръга да се разглеждат от един съд и председателят на съда ще може да администрира окръжния съд и да упражнява административен контрол върху работата на околийските съдилища, включени в района на окръжния съд.

2. В чл. 24 думите «за Софийския градски окръжен съд — от СГНСДТ» се заменят с думите «а за Софийския окръжен съд — от Софийския градски и Софийския окръжен народен съвет на депутатите на трудещите се, в съвместно заседание».

Съображения: Това изменение се прави поради предлаганото в предходния пункт изменение на чл. 9, ал. II от законопроекта.

Председател на законодателната комисия: **Д-р Ив. Пашов.**

Председател Фердинанд Козовски: По законопроекта се е записал да се изкаже министърът на правосъдието др. Ради Найденов.

Има думата министърът на правосъдието др. Ради Найденов.

Министър Ради Найденов: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Аз имам да направя едно предложение за редакционна поправка.

В чл. 30, алинея последна, вместо думата «войска», да се пише думата «армия».

В чл. 18, алинея втора, да се направи такава редакционна поправка. В законопроекта е писано: «В заседанията на пленума могат да участвуват и министърът, и пом-министърът на правосъдието», а ние предлагаме да стане: «В заседанията на пленума участвува министърът на правосъдието или негов заместник — помощник-министър.» Значи, не е факултативно участието на министъра в пленума, а е негово право.

Другарки и другари народни представители! Наред с преустройството на целия наш държавен апарат, като държавен апарат от нов тип, на новата народнодемократична държава, което преустройство започна непосредствено още на 9 септември 1944 г., започна и преустройството на нашата съдебна система — като орган на народнодемократичната държава.

Първият удар, който получи старата буржоазно-бюрократична, експлоататорска съдебна система и се даде път на истински представители на народа в нововъзникващото революционно правосъдие у нас, това беше народният съд, който осъди на сурово наказание престъпните фашистки управници, които продаваха Родината ни на хитлерофашистите и всички ония, които по тяхно ръководство избиваха народните синове — патриоти, вдигнали се на смела борба за спасение на Родината ни от монархо-фашистката власт и за осигуряване нейната свобода и независимост.

Нашият вожд и учител Георги Димитров в доклада си пред V конгрес на БКП и др. Вълко Червенков в доклада си пред III конгрес на Отечествения фронт обосноваха теоретически възникването и етапите на развитие на нашата народнодемократична държава, като форма на пролетарска диктатура у нас.

«С национализацията на капиталистическите индустриални предприятия и банките — казва др. Червенков — народната демокрация у нас, като своеобразна форма на пролетарската диктатура, беше окончателно оформена и утвърдена. Бяха създадени вече необходимите условия, за да се пристъпи към съграждане основите на социалистическото общество в България. Приетата по същото време Димитровска конституция законодателно закрепил извършените коренни преобразования, окончателно вече сложили се нов, народнодемократичен строй.

До създаването на Димитровската конституция в правосъдната система у нас не бяха направени решителни изменения във формата на правораздаването, а се извършва такива в нейното съдържание, като бяха изменени някои процесуални и материални закони, а също така бяха отстранени от съдилищата фашистките елементи.

Решителен удар на старата система на правосъдието у нас беше нанесен от Димитровската конституция и по-специално от създадения през 1948 г. нов Закон за устройството на съдилищата, основан на принципите на Конституцията.

С този закон бяха премахнати Върховният касационен съд, Върховният административен съд и Военно-касационният съд, а преди това — и апелативните съдилища.

Създадох се нови съдилища, каквито са днес Върховният съд на Народната република България, окръжните и околийските съдилища, местните народни съдилища, особените съдилища — при Министерството на народната отбрана, Министерството на вътрешните работи и съдът по транспорта.

С новия Закон за устройството на съдилищата беше прокаран вложен в Димитровската конституция принцип за изборността на съдиите. Съдиите можеха вече и да бъдат отзовавани от органа, който ги е избрал.

С този закон се оформи в основни линии преустройството на съдебната система, като орган на новата народнодемократична държава.

Сега действащият у нас Закон за устройството на народните съдилища е в сила от месец март 1948 г. В него се разрешават основните въпроси на устройството на народните съдилища. С този закон се даде една нова реорганизация и широка демократизация на нашето правосъдие като се въведе изборност на съдиите, участие на народния елемент — съдебните заседатели — в правораздаването и пр. Но тези принципи положения са ограничени с известни условия и недоразвити докрай.

Правосъдието изпълнява важна функция в нашата Народна република, като защитава завоеванията на 9 септември 1944 г. и създадения у нас след тази дата народнодемократичен строй. Народните съдилища водят борба срещу всички, които явно или прикрито пречат на социалистическото строителство и саботират мероприятията на народнодемократичната държава или предприемат престъпна подривна дейност против нея, и прилагат спрямо тях всичката строгост на закона.

За да бъдат осъществени тези важни задачи, необходимо е у нас да се изгради единна, цялостна система на всички съдилища под ведомството на Министерството на правосъдието — необходимо условие за единна правосъдна политика в нашата Република.

Днешният Закон за устройството на народните съдилища обгръща в своите разпоредби само общите съдилища — околийски съд, окръжния съд и Върховния съд. А особените съдилища — военните съдилища при Министерството на народната отбрана, военният съд при Министерството на вътрешните работи и съдът по транспорта са откъснати от Министерството на правосъдието и са прикрепени към съответните ведомствени министерства. Следователно на базата на сегашния Закон за устройството на народните съдилища единна система не може да бъде изградена и общ контрол не може да бъде проведен, което е пречка за провеждане на единна съдебна политика в нашата страна.

Независимо от това по днешния закон се предвиждат околийски съдии, избирани от околийските народни съвети на депутатите на трудещите се, вместо народни съдии, избрани направо от народа. Така че изборността не е въведена напълно, принципно, както повелява Димитровската конституция и както това е предвидено с предлагания законопроект. Също така и участието на съдебните заседатели е ограничено само за някои дела, а не се допуска по наказателни дела на околийските съдилища за престъпления, наказуеми с лишаване от свобода до една година, и по гражданските дела пред околийския и окръжния съд.

Законът за устройството на народните съдилища от месец март 1948 г. бе създаден в края на първия етап и в началото на втория етап от развитието на нашата народна демокрация.

Учейки се от опита на съветското правосъдие — най-демократичното в света — и от опита, който ние имаме досега в областта на правосъдното дело и вследствие на огромните промени, извършени у нас в полагането на основите на социализма, налага се да бъдат доведени докрай основните демократични принципи на съдебната система на основата на Димитровската конституция.

На тия именно нужди отговаря предлаганият нов законопроект за устройството на съдилищата, основан на последователния социалистически демократизъм, което ще свърже още по-плътнo нашите съдилища с народа, защото те осъществяват неговата воля, изразена в законите.

Ленин казва: «Нам е нужно да судим сами. Гражданите трябва да участвуват масово в съда и управлението на страната. И за нас е важно да привлечем към управлението на държавата буквално всички трудещи се.» Този Ленински принцип лежи в основата на системата на съветското правосъдие.

Народните съдии трябва да бъдат избирани от самия народ, за да може народният съд, като истински народен съд, да стои на стража за точното и неумолно изпълнение на народнодемократичните ни закони, да пази социалистическата собственост и да възпитава гражданите в честно отношение към държавния и обществения дълг и в уважение към правилата на социалистическото общежитие.

Наред с народните съдии трябва да заседават и съдебни заседатели, избрани също от народа измежду първите хора, ползуващи се с уважение и с всички политически и морални качества, както и със своята производствена и обществена дейност, за да може народният съд да бъде истински орган на на-

роднодемократичната ни държава, призван да защитава от всякакви посегателства общественото и държавното устройство, установени с Димитровската конституция, социалистическата стопанска система и социалистическата собственост, да пази защитените от законите права и интереси на гражданите и да укрепва семейството и комунистическия морал.

Народните съдилища се ръководят в дейността си от нашите народнодемократични закони, които пазят историческите победи и завоевания от 9 септември 1944 г., а това показва и важноста на самите съдилища.

С оглед на пълната демократизация на съдилищата се налага преустройството им и създаване на единна съдебна система, която да ги обхване в единно ръководство.

Тази задача ни беше поставена от Министерския съвет с постановлението му № 187 от 26 февруари 1952 г. и нейното разрешение е легнало в предлагания законопроект.

В законопроекта на първо място са указани задачите на правосъдието, които се осъществяват от съдилищата, както и дейността на съдилищата, която те извършват за осъществяване на тези задачи.

Съдиите са независими; при издаване на решенията и присъдите те се подчиняват само на закона. Те прилагат законите точно и еднакво спрямо всички граждани, без оглед на народност, раса, вероизповедание, произход, гражданство, обществено и материално положение и образование.

А с точното и еднакво прилагане на законите не само че се утвърждава социалистическата законност, но се и въздействува възпитателно върху гражданите, като те се превъзпитават в дух на преданост към Родината, в дисциплина на труда, съзнателно подчинение на законите и спазване на правилата на социалистическото общежитие.

Народните съдии и съдебните заседатели при народния съд ще бъдат избирани направо от народа. С това е доведен докрай осветеният от Димитровската конституция принцип за изборност на съдиите, което е една от най-важните гаранции за провеждане на истински и последователен демократизъм и в нашето ново социалистическо правосъдие.

При изработването на нашия законопроект ние имаме за ръководно начало принципните положения, залегнали в нашата Димитровска конституция, както и тези, прокарани в съветския закон за съдоустройството. Заимствувани сме също така и някои текстове от сега действащия Закон за устройството на народните съдилища, които по преценка на Министерството на правосъдието трябва да намерят място и в новия закон, а също така сме имали предвид и новите процесуални кодекси — Наказателния и Гражданския.

Всички съдии без изключение, както в общите, така и в особените съдилища, а така също и всички съдебни заседатели са избирани. В проекта е предвидено: съдиите и съдебните заседатели в народните съдилища да се избират направо от народа, т. е. от населението на съответния съдебен район; съдиите и съдебните заседатели при окръжните съдилища да се избират от съответните окръжни народни съвети на депутатите на трудещите се; съдиите при Върховния съд, при военните съдилища за военнослужащите и волнонаемните при Министерството на народната отбрана и тези за служащите при Министерството на вътрешните работи, както и съдът по транспорта се избират от Народното събрание, а съдебните заседатели при същите — Върховния съд и особените съдилища — ще се избират от Президиума на Народното събрание.

Премахват се всякакви цензове за изслушено време като основание за заемане съответна съдийска длъжност за съдиите от всички съдилища, предвидени в досегашния закон. Народните съдии се избират от населението на съдебния район в който ще правораздават. По този начин на народните съдии и съдебните заседатели при тях се дава възможност да се свържат здраво с населението от своя съдебен район или участък, да се опознаят с трудещите се от предприятията, обединенията, учрежденията, ТКЗС и другите обществени и културни организации, както и със самото население от съдебния район, с неговия бит, неговите нужди, културни потребности и пр. По този начин съдията и съдебният заседател ще станат истински народни съдии и ще повишат качеството на своето правораздаване.

По предлагания законопроект институтът за народното участие при правораздаването — съдебните заседатели — е въведен във всички съдилища. Народният съд и другите съдилища, когато разглеждат граждански и наказателни дела като първа инстанция, ще действуват с участието на съдебните заседатели. Съдебните заседатели при изпълнение на своята длъжност имат всички права и всички задължения, каквито имат и съдиите. При това решаващата дума при произнасянето на съдебните актове принадлежи на съдебните заседатели, тъй като те са болшинство в състава на съда. Те са равноправни членове на състава на съда. За съдебен заседател може да бъде избран всеки избирател, а при военните съдилища при Министерството на народната отбрана и Министерството на вътрешните работи относно съдебните заседатели следва да се спазват и особените правила, предвидени в чл. 27 от законопроекта.

Съгласно чл. 20 от сега действащия Закон за устройството на народните съдилища съдебни заседатели могат да бъдат грамотните избиратели, които са годни да изпълняват задачи-

те по чл. 2 от същия закон, а по проекта на новия закон това ограничение е премахнато, като се провъзгласява безусловно, че всеки избирател може да стане съдебен заседател.

По този начин нашият законопроект напълно се съгласува със съветския опит и съветския Закон за съдоустройството. Пълното осъществяване на този демократичен принцип в правораздаването повдига авторитета на правосъдието пред народа и укрепва връзките му с трудещите се маси. От друга страна това повдига доверието на гражданите в дейността на съдилищата и засилва изправителното и възпитателното въздействие на издаваните съдебни актове.

Редом с принципа на народното участие при правораздаването в проекта е възприет и принципът на колегиялността, който се изразява в това, че всички съдебни дела по начало се разглеждат и разрешават не от едноличен съд, а от съдебна колегия както следва: народният съд, окръжният съд, военните съдилища и съдът по транспорта заседават и решават делата в състав: един съдия и двама съдебни заседатели, а Върховният съд — от председател и двама съдии, а когато разглежда дела като първа инстанция — от председател, двама съдии и четирма съдебни заседатели. Колегиялното разрешаване на делата гарантира постановяване на по-правилни, по-обективни и справедливи съдебни актове и издига високо авторитета на съда.

В предлагания законопроект е възприета единната съдебна система, в която се включват не само общите съдилища, т. е. народните съдилища, окръжните съдилища и Върховният съд, но и всички особени съдилища, каквито са: военните съдилища при Министерството на народната отбрана, военният съд за служителите при Министерството на вътрешните работи и съдът по транспорта.

Чрез така възприетата организация на съдилищата се осигурява провеждането на централно и единно ръководство на всички съдебни учреждения в страната в лицето на Министерството на правосъдието. Това е едно съществено условие за установяването и за утвърдяването на единна и правилна съдебна политика в Републиката. Тази нова реорганизация на нашата съдебна система се съгласува и със системата, възприета в СССР.

Организацията на общите съдилища в териториално отношение е съобразена с административното деление на страната. В проекта се предвижда във всяка околия и във всеки район /в градове с районно деление/ да има едно или няколко народни съдилища, седалищата на които ще се определят със заповед на министъра на правосъдието. Във всеки окръг има по един окръжен съд, а за гр. София и за Софийския окръг — общо един окръжен съд.

При тази съдебна организация народният съд става основен съд в Републиката. Той е съдът, който ще разглежда по същество почти всички граждански, имуществени и други спорове между гражданите, както и по-голямата част от престъпленията по Наказателния закон. Окръжният съд ще бъде предимно контролна /касационно-ревизионна/ инстанция по делата на народния съд и първа инстанция за по-важните наказателни дела и само за някои граждански дела — брачните иски, иски за гражданско състояние и други.

Върховният съд е висша съдебна контролна инстанция за всички съдилища в Републиката. Тази контрола той осъществява, като разглежда и разрешава като втора инстанция жалбите и протестите, подадени срещу съдебните актове, постановени от по-долните инстанции.

Той упражнява висшия съдебен надзор и при разглеждане на предложените на главния прокурор на Народната република България и на председателя на Върховния съд за преглед на влезли в законна сила съдебни актове на съдилищата и на особени юрисдикции.

Върховният съд по реда, установен в процесуалните кодекси, се произнася в общо събрание на съответната колегия по въпроси, които на практика повдигат съмнение или не се решават еднакво от съдилищата. Постановените от общото събрание решения слушат за ръководство на съдилищата.

При върховния съд се създава пленум, в който участвуват всички съдии при съда. Участие на главния прокурор в пленума е също задължително, а също така участва и министърът на правосъдието. Издадените от пленума постановления са задължителни за съдилищата.

Пленумът на Върховния съд се явява най-висшата проява на върховен съдебен надзор над всички съдилища, защото постановленията на този пленум служат като задължително ръководство в правораздаването на тия съдилища. С тия постановления се дават ръководни указания за тощо прилагане и правилно тълкуване на законите в Народната република, прилагани от съдилищата.

Този институт е зает от нас от съветската съдебна система, където на практика е дал отлични резултати в ръководството на съветските съдилища от страна на Върховния съд на СССР. Окръжните съдилища упражняват съдебен надзор върху дейността на народните съдилища чрез разглеждане жалбите и протестите, подадени срещу издадените от тях присъди и решения, и административен надзор — чрез председателите на окръжните съдилища.

При упражняване на надзора министърът на правосъдието и съдилищата могат да правят напомнания на съдиите за забе-

лязаните от тях грешки, които са допуснали, или да възбуждат оттука дисциплинарно преследване против тях. Дисциплинарната инстанция е Върховният съд на НР.

Съдиите-изпълнители са заменени със съдебни изпълнители. От изложеното следва, че в предлагания проект са предвидени цяла система от правила, с които се цели да се обезпечи пълнен и ефикасен контрол над дейността на съдилищата, с което ще се способствува за всестраниното подобряване и издигане качеството на нашето правораздаване.

Всички съдилища са длъжни да дават отчет за своята дейност и за постигнатите резултати от тази дейност. Така, народните съдии се отчитат пред избирателите на съответния район, от който са били избрани; окръжните съдилища — пред органа, който ги е избрал, а Върховният съд и особени съдилища — пред Президиума на Народното събрание. При тези отчети ще бъде подложена на обсъждане и всестранина преценка цялата съдебна дейност на съда, което ще спомогне за отстраняване на грешките и недостатъците при провеждане на правната работа, както и при идейно-политическата им работа.

Принципът за отговорността на народните избраници пред народа и правото на народа да ги отзовава е прокаран в чл. 4 от Димитровската конституция. С въвеждане изборността на съдиите това правило важи и за тях. Народните съдии могат да бъдат отзовавани от околийския, съответно от народния районен съвет на депутатите на трудещите се, а всички останали съдии — от органа, който ги е избрал, а когато Народното събрание не заседава, съдиите се отзовава от Президиума на Народното събрание. Причините за отзоваване на съдиите са изчерпателно изброени в чл. 47 от проекта. Това отзоваване се прави след като се извърши анкета на надлежния орган, след като се вземе мнението на министъра на правосъдието и след като бъде изслушан отзоваваният съдия. Предложения за отзоваване на съдиите може да прави и министърът на правосъдието.

Освен отзоваване от длъжност, съдията може да бъде отстранен по искане на главния прокурор на Народната република България, когато против него има възбудено наказателно преследване за престъпление от общ характер, като за това се уведомява компетентният за отзоваването орган. Съдиите могат да бъдат освобождавани от длъжност при подаване на оставка при уважителни причини или при съкращаване по бюджет.

В преходните разпоредби на законопроекта се иска отменяването, пълно или частично, на редица закони, които отпадат от проекта на новия закон, и се въвеждат изменения в други закони.

Предлаганият законопроект за устройство на съдилищата е от изключителна важност, понеже с него се установява нова система в устройството и организацията на нашите съдилища, система, в която се прокарват началата на пълнен и последователен демократизъм. Промените, които правим с новия закон, са в духа на постановленията на нашата Димитровска конституция, а същевременно чрез него се приближаваме до съветската съдебна система, отразена в Закона за съдоустройството на СССР от 1938 година, който е в сила и днес, като, разбира се, сме се съобразили и с нашите конкретни условия. Новата съдебна система ще приближи нашето правосъдие още повече до народа и ще го издигне на по-висока степен в качествено отношение. Тя ще допринесе за осигуряване още по-голямо доверие на гражданите на Републиката към нашите народни съдилища и ще засили изправителното и възпитателното въздействие на съдебните актове, които се постановяват от нашите съдилища, ще издигне високо авторитета на нашата народнодемократична социалистическа законност.

Нашето народно правосъдие завоюва големи успехи след 9 септември 1944 г. и особено след Димитровската конституция и Закона за устройството на народните съдилища от 1948 г.

Да 9 септември 1944 г. буржоазно-фашисткото правосъдие беше напълно в услуга на капиталистите, на експлоататорите, против жизнените интереси на трудещите се от града и селото. То беше крайно бюрократично, пословично бавно и скъпо за трудещите се «правосъдие».

Делата се разглеждаха до свършването им в три инстанции — присъдите и решенията на първостепенните съдилища се обжалваха по апелативен ред, а тези на апелативните инстанции — пред Върховния касационен съд.

Делата в първостепенните съдилища — околийски и окръжни, се решаваха: в първите за повече от половин година, а във вторите — около една година. В апелативните инстанции делата се решаваха също много бавно — бившите апелативни съдилища. Последните две години преди 9 септември 1944 г. делата стояха несвършени до година и половина и две години в тях. Във Върховния касационен съд делата се решаваха средно за около две години.

След 9 септември 1944 г. в това отношение се вземаха бързи и решителни мерки, които доведоха до усилване бързината при решаване на делата.

След изменението на процедурата през 1948 г. апелативните съдилища бяха закрити и делата оттогава досега се разглеждат в две инстанции, което ускори разглеждането на делата за околийските съдилища от три до четири месеца, а за окръжните за по-малко от 6 месеца.

След завръщане на делегацията на Министерството на правосъдието и Главната прокуратура от СССР през 1951 г. и започване приложението на съветските методи на работа в съдилищата делата започнаха да се решават в нашите съдилища

както следва: в околийските съдилища в два до три месеца от постъпването им, а в някои даже и за по-късо време, в окръжните съдилища за три-четири месеца, а във Върховния съд на Републиката през второто полугодие на 1952 г. в срок по-малък от три месеца от постъпването им.

Нашето народнодемократично правосъдие завоюва тия и много други успехи благодарение приложението на съветския опит в областта на правораздаването. Още по-усиленото и постоянно приложение на този богат опит е гаранция за бъдещите наши успехи.

В процеса на изучаването, усвояването и приложението на съветския опит кадрите в нашите съдилища все повече се развиват и растат като нов тип служители, които нямат нищо общо с кадрите на старото буржоазно-капиталистическо правосъдие у нас. Новият съдия, съдията на народнодемократична България, не е старият тип съдия, затворен във своя кабинет, откъснат от народа, а обществен служител, който държи връзки с трудещите се и заанапред тия връзки ще стават все по-здрави, все по-широки.

В преходния период от капитализма към социализма нашите народни съдилища досега успешно са се справяли в борбата срещу враговете на Народната република и заанапред ще се справят още по-успешно. Те също така наказват строго нарушителите на нашата народнодемократична законност и престъпниците срещу обществената социалистическа собственост, която е основата на нашия народнодемократичен строй.

Въоръжени със Закона за защита на мира, те ще наказват и всички ония, които биха се опитали да подринат делото на мира и да пропагандират разпалване на нова война, като с това ще дават своя принос в защита на мира.

Важна задача на нашите съдилища и нашите съдебни работници е да възпитават нашия народ, разяснявайки му същността и значението на нашите нови народнодемократични закони, тяхното правилно прилагане и опазването на народнодемократичната законност у нас.

«Народнодемократичните закони — казва др. Вълко Червенков — стоят на стража на интересите на трудещите се — работниците, селяните и народната интелигенция. Те стоят на стража на съюза между работниците и селяните — основата на народнодемократичната държава. Нарушенията на тази законност, от където и да идват те, са противонародни деяния, насочени срещу интересите на работническата класа и трудещите се, срещу работническо-селския съюз, срещу партийната и правителствена политика. Всяко нарушение на народнодемократичната законност намира вода в мелницата на класовия враг.»

Его — на стража на тази народнодемократична законност твърдо стои и ще стои нашето народнодемократично правосъдие.

Сега, когато създаваме у нас чрез новия Закон за устройството на съдилищата единната съдебна система, която се обединява под ръководството на Министерството на правосъдието, пред Министерството на правосъдието се поставят още по-широки и още по-важни задачи за разрешаване. Ние ще направим всичко възможно за правилното ръководене на всички съдилища и за успешното изпълнение на всички задачи, които стоят и ще стоят пред нашето народно правосъдие.

Новият Закон за устройството на съдилищата, който доизгражда окончателно нашата нова народнодемократична правосъдна система, ще даде възможност на нашите съдилища още по-добре и още по-успешно, изучавайки и прилагайки съветските методи на работа, да се справят с поставените от Партията, правителството и лично от др. Вълко Червенков задачи.

Ето защо, другарки и другари, народни представители, аз ви моля да приемете единодушно нашия законопроект за устройството на съдилищата и да го гласувате. (Ръкоплескания)

Председател Фердинанд Козовски: Законодателната комисия съгласна ли е с поправките, които др. министър внесе?

Докладчик Иван Чонос: Законодателната комисия е съгласна с предложените от министъра на правосъдието др. Ради Найденов изменения на някои текстове.

Председател Фердинанд Козовски: Другарки и другари народни представители! Съгласно чл. 14 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание Събранието решава дали законопроектът да бъде гласуван член по член или изцяло. Бюро на Народното събрание, като има предвид, че законопроектът се чете член по член, предлага същият да бъде гласуван по глави.

Има ли друго предложение? — Няма. Полагам на гласуване предложението на Бюрото на Народното събрание, законопроектът да бъде гласуван, вместо член по член, по глави.

Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля дежурният секретар да докладва законопроекта глава по глава.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

ЗАКОН за устройството на съдилищата

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на законопроекта «Закон за устройството на съдилищата», моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

«Глава I

Общи разпоредбания»,

включваща членове от 1 до 7 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава I — «Общи разпоредбания», включваща членове от 1 до 7 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

«Глава II

Съдилища»,

включваща членове от 8 до 19 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава II — «Съдилища», включваща членове от 8 до 19 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

«Глава III

Съдии и съдебни заседатели»,

включваща членове от 20 до 31 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава III — «Съдии и съдебни заседатели», включваща членове от 20 до 31 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

«Глава IV

Нотариуси и съдебни изпълнители»,

включваща членове от 32 до 34 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава IV — «Нотариуси и съдебни изпълнители», включваща членове от 32 до 34 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

«Глава V

Надзор»,

включваща членове от 35 до 44 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава V — «Надзор», включваща членове от 35 до 44 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

«Глава VI

Отзоваване, отстраняване и уволняване»,

включваща членове от 45 до 48 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава VI — «Отзоваване, отстраняване и уволняване», включваща членове от 45 до 48 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

«Преходни разпоредби»,

включващо параграфи от 1 до 6 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието «Преходни разпоредби», включващо параграфи от 1 до 6 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

«Изменения в други закони»,

включващо параграфи от 7 до 12 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието «Изменения в други закони», включващо параграфи от 7 до 12 включително, заедно с предложенията на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точна шеста от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за прокуратурата на Народната република България.

Има думата дежурният секретар др. Георги Арачийски да прочете законопроекта.

Секретар Георги Арачийски: (Чете)

«МОТИВИ»

към законопроекта за прокуратурата на Народната република България

Другари и другарки народни представители! Сега действащият Закон за прокуратурата бе създаден в началото на 1948 г. Този закон се оказа със значителни недостатъци от по-ясната на поставените задачи и средствата за борбата с беззаконията. Организацията на прокуратурата се оказа в голяма степен недостатъчна за непрекъснато увеличаващите се задачи за изпълнение. Не бе ясно определено мястото на специалните прокуратури при Министерството на народната отбрана, при транспорта и при Министерството на вътрешните работи в общата система на прокуратурата. Не бе уредено съгласно съветския опит степенуването и издигането на кадрите по нивата на прокуратурата и пр.

При съставянето на закона само в незначителна част бе използван съветският опит по дейността на прокуратурата на СССР. Следователният апарат не беше основно преустроен.

Социалистическото преустройство на страната поставя пред прокуратурата непрекъснато нови задачи. Пълното и ясно определяне на задачите, начините и средствата за осъществяването им, както и реорганизирането на прокуратурата за бързо и правилно изпълнение на тези задачи налага създаването на нов Закон за прокуратурата. В този закон ще бъде използван пълно опитът на съветската прокуратура. Отменяването на всички закони, съществували до 9 септември 1944 г., влизането в сила на новия Наказателен закон, новите процесуални кодекси, новите граждански закони, Кодекса на труда и др. налага създаването на нови законоположения за прокуратурата, които да бъдат съгласувани с новото законодателство. Със Закона за прокуратурата ще се премахнат констатираните досега слабости в организацията на прокуратурата и ще се подобри нейната дейност, като ще се използва опитът на съветската прокуратура.

Незначителна част положения от стария закон се запазват и сега, понеже тяхното съществуване, укрепно от практиката, се оправдава. Но и тези малко стари законоположения са пре-редактирани, подобрени и придобиват ново съдържание.

В първата глава на законопроекта са посочени пълно и точно задачите на прокуратурата и начините за осъществяването им.

Във втората и третата глава са поместени положения, които уреждат организацията на прокуратурата. В това направление е усвоена напълно съветската организационна система.

Прокуратурата се учредява като централизирана, единна и независима, подчинена на Народното събрание. Специалните прокуратури се включват в общата система на прокуратурата и отношенията им се уреждат със съответните министерства.

За да се усвои постоянно, здрава и непрекъсната връзка с местните органи на власт и управление, налага се прокуратурата да се преустрои съобразно административното деление на страната. Предвижда се създаването на Софийска градска и районни прокуратури.

Осигуряването на добри прокурорски кадри за всички звена на прокуратурата и обезпечаване техния растеж налага установяването на точно определени със закон правила за тяхното назначаване и издигане.

В съветската прокуратура съществуват 11 прокурорски степени. С оглед на конкретните наши условия у нас са достатъчни 8 прокурорски степени. Съществуващата досега прокурорска степен на допълнителни заместници прокурори, които бяха органи на окръжните прокуратури, се явява ненужна. С процесуалните кодекси като основен съд у нас се установява околийският съд. Това налага укрепването и установяването на околийската прокуратура като основно звено в организационната система на прокуратурата. Затова се премахва тази междинна степен и се създава като първа степен заместник околийски прокурор.

Самата работа налага установяването на нови степени. С оглед да се реализират икономични предвидки се в Главната прокуратура създаването на нова степен прокурори — заместници прокурори в Главната прокуратура. Това са прокурори, които ще се използват като сътрудници в разните отдели. Предлаганите степени за прокурорите в Главната прокуратура ще дават възможност да се създадат неизградените досега отдели в Главната прокуратура и да се организира правилно работата им за бързото и точно изпълнение на поставените задачи.

В следствения апарат на прокуратурата не е още извършена решителна промяна. Макар и да премина към прокуратурата, следственият апарат все още носи организационните недъзи на миналото. Засега съществуват следователи само при окръжните прокуратури. Наказателно-процесуалният кодекс налага преустройството на следствения апарат, който в основната си част трябва да стане орган на околийската прокуратура. За разследване на по-важни дела налага се създаването на следователи при окръжните прокуратури, а за разследване на най-важните дела — следовател при Главната прокуратура. С предлаганото преустройство, на основата на съветския опит, ще се извърши коренна промяна в следствения апарат, с което ще се подобри и качеството на извършваната от следователите работа.

В глава IV се уреждат начините за определяне седалищата и районите на общата и специалните прокуратури.

Така одобреният Закон за прокуратурата създава условия за по-успешната и борба за строго изпълнение на установената с Димитровската конституция народнодемократична законност и за защита на законните интереси, права и свободи на гражданите.

Като излагам горното, моля Народното събрание да утвърди приложенния законопроект за прокуратурата.

Подпредседател на Министерския съвет: Г. Трайков

ЗАКОНОПРОЕКТ

за прокуратурата на Народната република България

I

Задачи на прокуратурата

1. Прокуратурата на Народната република България има за задача да пази и защитава установения от Конституцията народнодемократичен държавен и обществен ред, социалистическата собственост и законността в страната.

2. За осъществяване на тази задача прокуратурата:

а) упражнява надзор за точното изпълнение на законите от всички правителствени органи, длъжностни лица и граждани и от всички държавни учреждения, предприятия и обществени организации;

б) предприема наказателно преследване за всяко посегателство против Народната република и социалистическата собственост и за всяко друго престъпление, поддържа обвинение, дава заключения по наказателните дела в съдилищата и подава протести против неправилни присъди и решения;

в) упражнява надзор по основателността на задържането под стража и разпорежда за освобождаването на незаконно задържаните;

г) разпорежда за привеждане в изпълнение на присъдите и следи за правилно изтърпяване на наказанията;

д) участва в гражданските дела в предвидените от закона случаи и когато това се налага за защита на държавен и обществен интерес;

е) разпорежда възстановяването на по-рано съществували фактически положения, които са били изменени самоуправно, и

ж) упражнява надзор върху постановленията, разпорежданията, заповедите и инструкциите на министерствата, местните органи на власт и управление и другите учреждения и когато те са в противоречие с Конституцията, законите и правителствените постановления, подава протести пред по-горестоящите органи, като указва и мерките за отстраняване на нарушенията.

3. Във връзка с изпълнението на функциите си прокурорите имат право да искат необходимите сведения и материали от всички правителствени органи, длъжностни лица, граждани и от всички държавни учреждения, предприятия и обществени организации.

II

Организация на прокуратурата

4. Прокуратурата е единна и централизирана.

Главната прокуратура включва и специалните прокуратури — прокуратурата на народната армия, военната прокуратура при Министерството на вътрешните работи и прокуратурата по транспорта.

Начело на прокуратурата стои главният прокурор на Народната република България.

Главният прокурор на Народната република се избира за срок от 5 години от Народното събрание и е подчинен само нему. Всяка година той дава отчет пред Президиума на Народното събрание за дейността на прокуратурата.

5. При изпълнение на своите длъжности прокурорите действуват само въз основа на закона. Те са независими от местните органи на власт и управление и са подчинени само на главния прокурор на Народната република.

Всеки прокурор е подчинен и на по-горестоящия от него прокурор.

6. Всеки прокурор може да спре или да отмени разпорежданията на подведомствените му прокурори, а главният прокурор — разпорежданията на всички прокурори. Отменяването на разпорежданията на прокурорите от специалните прокуратури от страна на главния прокурор на Народната република става чрез ръководения прокурор на тези прокуратури.

7. Всеки прокурор може да възложи на непосредствено подчинения по степен прокурор да го замества временно в неговите служебни действия.

8. Отношенията между прокурори и следователи се определят от правилата на Наказателно-процесуалния кодекс.

9. Прокуратурата се състои от Главна прокуратура, окръжни, околийски, градски и районни прокуратури.

Градски прокуратури се създават със заповед на главния прокурор на Народната република.

Седалищата и районите на прокурорите и следователите се определят от главния прокурор на Народната република.

Седалищата и районите на прокурорите и следователите на специалните прокуратури се определят със заповед на главния прокурор на Народната република в съгласие със съответния министър.

10. Прокуратурата на народната армия има областни прокуратури и прокуратури към обединенията и съединенията на народната армия.

Броят на прокурорите и следователите в прокуратурата на народната армия се определя с щата на Министерството на народната отбрана.

11. Военната прокуратура при Министерството на вътрешните работи действа за цялата страна. По решение на главния прокурор в съгласие с министъра на вътрешните работи към същата прокуратура може да се създават териториални прокуратури или такива при отделните подразделения на Министерството на вътрешните работи.

Броят на прокурорите и следователите към военната прокуратура при Министерството на вътрешните работи се определя с щата на Министерството на вътрешните работи.

12. Прокуратурата по транспорта може да има и териториални транспортни прокуратури.

Броят на прокурорите и следователите при нея се определя с бюджета на прокуратурата.

III

Назначаване, уволняване и степенуване

13. Всички прокурори и следователи се назначават и уволняват от главния прокурор на Народната република.

Прокурорите и следователите при специалните прокуратури се назначават и уволняват от главния прокурор на Народната република в съгласие със съответния министър.

14. За прокурори и следователи се назначават лица, които отговарят на следните условия:

- а) да са български граждани;
- б) да са завършили правните науки и да са положили установения държавен изпит;
- в) да са прекарвали успешно установения стаж в прокуратурата, в съда или в юридическа консултация;
- г) да не са лишени от права по чл. 28, точки 1 и 2 от Наказателния закон;
- д) да не са осъждани на лишаване от свобода за престъпления от общ характер, освен ако са амнистирани или реабилитирани, и
- е) да нямат фашистки или реставраторски прояви.

15. Прокурорите и следователите при встъпване в длъжност дават следното обещание:

«Обещавам в името на народа да бъда верен на Народната република България, да пазя установения от Конституцията държавен и обществен ред, да бдя за спазването на законността в страната и да изпълнявам съвестно своята длъжност.»

Главният прокурор на Народната република дава това обещание пред Президиума на Народното събрание, а всички останали прокурори и следователи — пред непосредствено по-горната степен прокурор.

16. В длъжностите на прокурорите и следователите се установяват следните степени:

1. Заместник на главния прокурор.
2. Помощници на главния прокурор — завеждащи отдели при Главната прокуратура.
3. Прокурори при Главната прокуратура.
4. Заместници-прокурори при Главната прокуратура и следовател по важни дела при Главната прокуратура.
5. Окръжни прокурори.
6. Заместници окръжни прокурори и следователи при окръжна прокуратура.
7. Околийски прокурори и
8. Заместници околийски прокурори и следователи при околийска прокуратура.

17. Окръжният и градският прокурори в София се приравняват по степен на прокурор при Главната прокуратура.

Заместниците окръжни и заместниците градски прокурори в София, както и следователите при окръжната и градската прокуратура в София се приравняват към окръжните прокурори в страната.

Околийският и районните прокурори в София се приравняват към заместници окръжни прокурори, а заместниците околийски прокурори, заместниците районни прокурори в София и следователите при околийската и районните прокуратури в София се приравняват към околийските прокурори.

18. Прокурорът на народната армия, военният прокурор при Министерството на вътрешните работи и прокурорът по транспорта са помощници на главния прокурор на Народната република. Степените на останалите прокурори и следователи при назначаване прокурори се определят в съответствие с предходните членове със заповед на главния прокурор на Народната република в съгласие със съответния министър.

19. За околийски прокурори и приравнените към тях, както и за заместници окръжни прокурори и приравнените към тях се назначават лица, които имат поне две години трудов стаж на непосредствено по-долна длъжност.

За окръжни прокурори и приравнените към тях се назначават

лица, които имат поне три години трудов стаж на непосредствено по-долна длъжност.

На по-горни длъжности и на приравнените към тях се назначават лица с трудов стаж по предходната алинея, които са показали особено отличие в работата.

20. При изключителни случаи и при наличност на особени заслуги и отличия в работата главният прокурор на Народната република може да повиши в по-горна длъжност най-много с две степени, без да спазва изискванията за трудов стаж.

21. Лицата, които отговарят на условията на чл. 14, с трудов стаж, придобит при друго ведомство, могат по преценка на главния прокурор на Народната република да бъдат назначени в съответната степен прокурори и следователи, отговарящи на придобития от тях в друго ведомство трудов стаж.

22. Окръжните прокурори и приравнените към тях могат да бъдат повишавани на място след придобиване на съответен трудов стаж до прокурори в Главната прокуратура, а всички останали прокурори и следователи — до степен окръжен прокурор.

23. Всички служители в прокуратурите се назначават и уволняват от съответния прокурор.

IV

Преходни разпоредби

24. Лицата, които по действащите разпоредби се освобождават от държавен изпит, могат да бъдат назначавани за прокурори и следователи, без да са положили такъв изпит.

25. Заварените при влизането на този закон в сила прокурори и следователи запазват придобитата от тях степен.

26. Заварените прокурори и следователи при влизането на този закон в сила запазват длъжностите до изработването на нови щатове.

27. Настоящият закон отменя:

- а) Закона за прокуратура;
- б) членове 16—23, 34—39, 41—47, 49—52, 57 и 59 от Военно-съдебния закон;
- в) членове 9—14 от Закона за съд и прокуратура по транспорта.

Председател Фердинанд Козовски: 10 минути почивка.

(СЛЕД ПОЧИВКАТА)

Председател Фердинанд Козовски: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата докладчикът на законодателната комисия др. Рада Тодорова.

Докладчик Рада Тодорова: (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по законопроекта за прокуратурата на Народната република България

1. В чл. 2, буква «б», след думите «преследване за всяко» се добавя думата «престъпно».

Съображения. С добавката се изяснява, че само за престъпни посегателства против Народната република прокуратурата приема наказателно преследване.

В същия член в буква «ж» думите «по-горестоящите» се заменят с думата «надлежните».

Съображения. Замяната се прави, за да се обхванат и случаите, в които протестите е определено да се подават не пред по-горния орган, а и пред други органи, както и пред органа, който е издал самия акт.

2. В чл. 6 думата «става» се заменя с думите «се извършва».

Съображения. Новият термин е по-подходящ и отразява онова, което главният прокурор върши в случая.

3. В чл. 11, ал. II, думите «Министерство на вътрешните работи» се заменят с думите «същото министерство».

Съображения. С изменението се избягва повторението и текстът става по-гладък.

4. В чл. 14, буква «в», думите «прокуратура» в съда се заменят с думите «прокуратура, в съд».

Съображения. Граматически е по-правилно тези думи да бъдат нечленувани.

В същия член, буква «е», в началото след думата «да» се добавят думите «не са имали и да».

Съображения. С допълнението се оеднавява формулировката на текста, дадена в буква «е», с тая на останалите букви в чл. 14, като се изяснява също така, че назначаваните за прокурори и следователи трябва не само сега, но и в миналото да не са имали фашистки или реставраторски прояви.

Председател на законодателната комисия: Д-р Ив. Пашов

Освен тези предложения за изменения законодателната комисия прави предложение: в чл. 17, алинея първа, думите «и градският» да се заличат, думата «прокурори» да стане «прокурор», а думата «приравняват» да стане «приравнява».

Във втората алинея на същия член да се заличат думите «и заместниците градски» и думите «и градската».

Съображения. Съгласно промяната, приета в Закона за устройството на съдилищата, в София се създава само един окръжен съд, което налага горната промяна и в Закона за прокуратурата.

Други предложения законодателната комисия не прави.
Председател Фердинанд Козовски: По законопроекта се е записал да се изкаже главният прокурор на Републиката, народният представител Димитър Георгиев.

Има думата др. Димитър Георгиев.
Димитър Георгиев: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Създаденият от Великото народно събрание и влязъл в действие на 26 март 1948 г. Закон за прокуратурата на Народната република постави на прокуратурата основна задача — «да пази и защитава установения от Конституцията демократически държавен и обществен ред и законността в страната». При съставянето на законопроекта съвсем слабо бе използван богатият опит на съветската прокуратура. В закона не намериха абсолютно никакво отражение ред важни текстове на Димитровската конституция и по-специално положенията, изложени в ал. II на чл. 62 от Конституцията, а именно: «Главният прокурор е длъжен особено да бди за преследване и наказване на престъпленията, засягащи общодържавните, националните и стопанските интереси на Народната република, както и на престъпленията и действията, увреждащи независимостта и държавния суверенитет на страната.»

От създаването на Закона за прокуратурата до днес протече не малко време.

Трябва да се признае, че настъпилите след 9 септември, а особено от края на 1947 г. революционни преобразувания наистина коренно промениха живота на страната.

Национализацията на индустрията, мините, банките, горите, отчуждаването на едрата градска собственост и едрия земеделски инвентар ликвидира икономическата и материалната основа на капитализма у нас. Сплотявайки трудещите се под ръководството на работническата класа и Отечествения фронт, народнодемократичният режим организира и осъществява планово индустриализацията на страната. Непрекъснато влизат в действие десетки крупни заводи, фабрики, млини, електростанции, язовири, жп. линии. От силно изостанала земеделска страна, България започва да се превръща в индустриално-аграрна страна. Промисленото производство вече надминава повече от 4 пъти производството от преди 1939 г. Повече от половината селски стопани се обединиха в трудови-кооперативни земеделски стопанства. Извършва се социалистическото преустройство на страната. Господстваща стана в страната социалистическата собственост във формата на държавно-общинардна и кооперативно-обществена собственост. Укрепват се мощта и авторитетът на нашата народнодемократична държава. Изграждат се основите на социализма, което изграждане се извършва в обстановката на засилено капиталистическо обкръжение на страната, при тежки и трудни условия на съпротивата на класовия враг от града и селото и противодействието на агентите на международната реакция. На прокуратурата БКП и правителството поставят непрекъснато нови задачи за изпълнение. Организацията на прокуратурата се оказва в голяма степен недостатъчна за изпълнение на непрекъснато поставяните пред нея нови задачи. Необходимо е пълно и ясно да се поставят задачите и определят начините и средствата за осъществяването им, както и реорганизирането на прокуратурата за бързото и правилно изпълнение на тези задачи, като пълно се използва тридесетгодишният опит на съветската прокуратура.

При това трябва да се признае, че при съставянето на настоящия законопроект само една незначителна част от положената на действащия сега Закон за прокуратурата, укрепени в прокурорската практика като полезни, бяха запазени.

В глава първа на предложения законопроект са изложени основната задача на прокуратурата и методите и средствата на борба на прокуратурата в защита на законността.

Съгласно чл. 62 от Димитровската конституция «Върховният надзор за точно изпълнение на законите от различни правителствени органи и длъжностни лица и граждани се извършва от главния прокурор на Републиката. Главният прокурор е длъжен особено да бди за преследване и наказване на престъпленията, засягащи общодържавните, националните и стопанските интереси на Републиката, както и на престъпленията и действията, увреждащи независимостта и държавния суверенитет на страната.»

Не може да се отрече, че всички революционни и скъпи за народа ни преобразования в политическия, обществен, стопанския и културния живот на страната и бита на народа намериха вече пълно отражение в многобройните закони, постановления на ЦК на БКП и Министерския съвет, постановления, разпоредения, инструкции, наредби на правителството и неговите органи и съставляват сега основата на народнодемократичния държавен и обществен ред и законността в страната.

Буржоазните закони, законността на буржоазията не са нищо друго освен средства за експлоатация и угнетение на трудещите се и за задушаване борбата на демократичните и прогресивни сили с цел да се осигури господството на капиталистите и сепаратните империалисти.

Още Маркс и Енгелс утвърждаваха, че законите нямат извънкласов характер, че буржоазните закони са издигнати в закон воля на буржоазната класа. Законът на буржоазната държава защитава частната собственост на капиталистите и интересите на експлоататорите. Принциплът на равенството на гражданите пред закона в буржоазната държава е само един фалшификат и мамома, а е в същност узаконяване на неравенството.

На първия конгрес на колхозниците-ударници др. Сталин заяви: «При робството на рабовладелците се разрешава да убиват робите. При крепостническото законодателство разрешава на крепост-

ниците «само» да продават крепостните. При капиталистическите порядки «законът» разрешава «само» да се обричат трудещите се на безработица, разорение и гладна смърт.»

И така в буржоазната държава остринето на «закона» е насочено в защита на буржоазната държава, капиталистическата система на стопанство, за експлоатация на трудещите се маси. Заедно с това буржоазната прокуратура и съд, също както буржоазната законност, не са нищо друго освен едно оръдие за жестока разправа и угнетяване на трудещите се, работническата класа и техните демократически организации.

Другарки и другари народни представители! За пръв път в историята на нашия народ след 9 септември 1944 г. законът започва да изразява не интересите на капиталистическото и експлоататорско малцинство, а интересите на всички трудещи се в България. Българската комунистическа партия и народното правителство при тясното сътрудничество на другите избраници на народа са призовани от името на трудещия се български народ във връзка с нуждите на държавата и народа да посочват и определят важните, първостепенни и главни задачи, които стоят пред нашия народ, и съдържанието на нашата народнодемократическа и социалистическа законност.

БКП и правителството винаги много остро са поставяли въпроса за укрепване на народнодемократическата законност в страната.

Пред V конгрес на БКП др. Димитров заяви: «Народнодемократическата власт, изпълняваща функциите на пролетарската диктатура, по своето естество и характер не може да търси никакви произволи и беззакония. Така власт е достатъчно крепка и твърда, за да бъде уважавана и защитана от всекото, независимо от положението, което той заема.»

В декларацията на ръководеното от др. Димитров правителство, направена пред ВНС, се казва: «Правителството е твърдо решено да положи всички усилия за утвърждаването на строг ред и законност в страната.»

В декларацията на Министерския съвет, оглавяван от др. Коларов, се отново заявява: «Помнейки твърдо постоянните грижи на покойния министър-председател др. Димитров за укрепване на отечественофронтския режим като режим на законност и справедливост, Правителството ще изисква строго преди всичко от държавните служители — от министъра до милиционера — да бъдат внимателни към народа, отзивчиви към неговите нужди и болки и да дават пример за точно спазване на законите. То ще води решителна борба срещу бюрократизма, нарушенията на отечественофронтската законност и срещу враговете на народа и народната власт.»

Др. Червенков, ръководителят на Партията и правителството, пред Юнския и други пленуми на ЦК на БКП и други конференции не веднаж жестоко е изобличавал безотговорните съюзници, неспазването на законите и тяхното грубо нарушение и ги е заклеймявал като антипартийно и антидържавно дело.

Изпълнението на законите е основен конституционен принцип. «Гражданите са длъжни да съблюдают Конституцията и да изпълняват точно и добросъвестно законите на страната» — повелява чл. 92 от Димитровската конституция. Ако това се отнася до обикновените граждани, толкова повече това задължение се отнася до всички органи на власт и управление в страната и разните длъжностни лица, особено за прокуратурата на Народната република България, на която се възлага генералната задача «да пази и защитава установения от Конституцията народнодемократичен държавен и обществен ред, социалистическата собственост и законността в страната.»

Съгласно чл. 1 от законопроекта за прокуратурата, на същата, както виждате, се поставя сега и друга специална и първостепенна задача — защитата на социалистическата собственост.

Частната капиталистическа собственост е източник за експлоатация на трудещите се. Капиталистическата собственост лишава трудещите се от най-елементарните жизнени условия и ги обрича на глад и робство. Буржоазните правителства вършат всичко необходимо за укрепване на тази собственост. Шепата магнати и монополисти, станали пълни господари на икономиката на САЩ и другите империалистически страни, ръководят вътрешната и външната политика на правителствата и се опитват по пътя на агресията да осигурят господството на американския капитал над света и потопят народите в кръв и разорение.

Статия 4 на Сталинската конституция прогласява, че икономическата основа на Съветския съюз съставлява социалистическата система на стопанство, социалистическата собственост, която съгласно статия 131 от същата конституция — «всеки гражданин на СССР е задължен да пази и укрепва като свещена и неприкосновена основа на съветския строй, като източник на богатство и могъщество на родината, като източник на богат и културен живот за трудещите се. Личната, посягаща на обществената социалистическа собственост, са врагове на народа.»

«Да се допуска кражба и разхищаване на обществената собственост — заявява др. Сталин — все едно става ли дума за държавната или кооперативна и обществена собственост — и да се минава покрай такива контрареволуционни безобразия, значи да се съдействува за подрива на съветския строй, опираш се на обществената собственост като на своя основа.»

Съгласно чл. 8 от Димитровската конституция държавната, общинарната собственост е главна опора на държавата в развитието на народното стопанство и се ползува с особена закрила. Съгласно чл. 93 от Конституцията гражданите са длъж-

ни да пазят общонародната собственост. Съгласно чл. чл. 9. и 11 от Димитровската конституция държавата подпомага и насърчава кооперативните сдружения. ТКЗС се насърчават и подпомагат от държавата и се ползват с особената ѝ закрила.

Като се имат предвид тези конституционни положения и ред други положения в гражданските и наказателните закони, които поставят под особена защита държавната и кооперативната собственост, много основателно тази наша развиваща се социалистическа собственост, която е основа на изграждането на социализма в нашата страна, се поставя под особената защита и надзор на всички държавни и партийни органи и специално като първостепенна генерална задача на прокуратурата.

Друари и другарки народни представители, в членове 2 и 3 на законопроекта са изброени подробно различните форми, методи и средства на надзор и борба на прокуратурата в изпълнение на поставената и в чл. 1 генерална задача.

При създаването на съветската прокуратура през 1922 г. Ленин постави ясно и определено конкретната задача на прокурора по следния начин: «Прокурорът има право и е задължен... да следи за установяването действително на еднакво разбиране на законността по цялата република, независимо от местните различия и каквито и да било влияния.»

Съветските закони са израз на волята на народа и на интересите на държавата. Обаче на тези държавни интереси по места, както става сега не веднаж и у нас, местните органи на власт и управление поставят своите местни, ведомствени интереси над тези на държавата. «Прокурорът — подчертава Ленин — отговаря за това, щото нито едно решение на местните власти да не противоречи на закона и само от тази гледна точка прокурорът е задължен да протестира всяко незаконно решение, като заедно с това прокурорът е длъжен да вземе мерки — разбирането на законността да бъде еднакво по цялата република.»

Това задължение на прокурора намира пълно приложение и специално в букви «а» и «ж» на чл. 2 от законопроекта, а именно: «да упражнява надзор за точното изпълнение на законите от всички правителствени органи, длъжностни лица и граждани и от всички учреждения, предприятия и обществени организации», а в буква «ж» се прибавя: «да упражнява надзор върху постановленията, разпореденията, заповедите и инструкциите на министерствата, местните органи на власт и управление и други учреждения и когато те са в противоречие с Конституцията, законите и правителствените постановления, подава протести пред съответните органи, като указва и мерките за отстраняване на нарушенията.»

Съществена част на този надзор се нарича «Общ надзор» на прокуратурата и е най-основният отрасъл от дейността на прокуратурата и у нас, за разлика от прокурорския надзор за изпълнение на законите от съдебните учреждения, следствените органи на Министерството на вътрешните работи и прокуратурата и над административните места за задържане на гражданите.

При упражняване на този надзор прокуратурата е длъжна да си постави целта:

а) да установи еднообразно разбиране на законността на цялата територия на страната, точното ѝ и неуклонно приложение в живота;

б) укрепване на законността и държавната дисциплина във всички области на дейността на органите на властта и управление, министерствата, ведомствените им учреждения, предприятия и организации;

в) укрепване законността в ТКЗС и други кооперативни организации;

г) обезпечаване на най-строгото изпълнение на законите от всички граждани на републиката;

д) защита на гарантираните от закона права на гражданите.

Този надзор на прокурора не е проява на някаква негова административна власт. По своята същност този надзор на прокурора е проява на юридически, правен контрол върху управлението на страната. Прокурорът тук не действа като никакъв иерархически орган с право да подменява другите органи на власт и управление и да се вмесва непосредствено в административната или стопанската дейност на органите на власт и управление, на ръководителите на учреждения, предприятия или кооперации, да се вмесва в тяхната непосредствена оперативна дейност и сам да решава техните въпроси.

С проверката на изпълнение на законите и постановленията на правителството освен прокурорите се занимават и органите на държавния контрол, ведомствените контролно-инспекторски органи, инспекторите на профсъюзите и др. и прокурорът в никакъв случай не може да подменява тези органи, а, напротив, прокурорът трябва в своята работа да се опира на поменатите органи, сам да иска, щото тези органи да изпълняват напълно възложените им задължения по изпълнение на законността и държавната дисциплина.

По силата на правата и задълженията на прокуратурата, поменати в буква «ж», и съгласно чл. 3 от законопроекта всеки прокурор в пределите на своята компетентност трябва да получава от изпълнителите на народните съвети на депутатите на трудещите се и от техните отдели, от министерствата и ведомствените им предприятия и учреждения издаваните от тях постановления, решения, заповеди, инструкции, разпоредения, а също и други официални документи и материали, свързани с изпълнението на закона.

На прокурора трябва да се предостави възможност, по повод нарушение на закона, безпрепятствено да посещава учрежде-

нията, предприятията и организациите, да се запознава с техните документи и материали, отнасящи се до изпълнението на закона, да присъства на съвещанията и заседанията, свикани от държавните учреждения, предприятия и организации. Прокурорът може да поиска от ръководителите на ведомствата и учрежденията назначаване на ревизии и обследвания на подведомствените им учреждения и предприятия, когато това е необходимо за отстраняване на конкретни нарушения на закона.

Както се вижда от съдържанието на чл. 2, буква «ж» от законопроекта, основната форма на реакция на борба на прокурора против незаконните действия или актове е подаване протести против незаконните актове.

По правило протестът се подава в съответстващия по-горестоящ орган, но в зависимост от случая — ако не е необходима намесата на горестоящия орган или трябва да се действа с голяма бързина — протестът на прокурора може да се отправи към органа, от когото е издадено незаконното постановление. В един или другия случай протестът на прокурора трябва да бъде разгледан в заседанието на съответния орган, где то той е задължен лично да поддържа протеста.

Но освен тази основна форма на борба на прокурора с незаконните актове той може да употреби и други средства на борба с беззаконията. Така, той е длъжен да внесе предложение за вземане конкретни мерки за отстраняване на причините и предупреждение на нарушенията на закона.

Във връзка с тази си дейност по общия надзор прокурорът не бива да се задоволи само с отстраняването факта на нарушението на закона. Той трябва да използва всички възможности за предупреждаване на нарушенията на законите: да излиза в печата по въпроса за укрепване на законността, да извършва разяснителна работа сред народа по важните закони на Републиката, да оказва съдействие на органите на общественния контрол и пр.

При всяко нарушение на закона прокурорът е длъжен да търси и разкрива причините, които пораждат нарушения на законността в страната, и да предприема всички необходими законни мерки за премахването им. И затова предупредителната, превантивната дейност на прокурора в тази област на дейност трябва да се превърне в най-главния метод на работа.

Особено отговорен отдел в работата на прокурора по общия надзор е надзорът за изпълнение на законността от местните органи на власт и управление.

Съгласно чл. 49 от Димитровската конституция основните задачи на народните съвети са да ръководят провеждането на всички стопански, социални и културни мероприятия от местно значение съобразно със законите на страната. «Сегашните народни съвети — заяви др. Червенков — са съвършено други, нови органи, които и по своето класово съдържание, и по своите функции, и по структура, и по компетенции, права и задължения се отличават както небето от земята от старите буржоазни общински съвети. Старите буржоазни общински съвети не бяха нищо друго освен един безпомощен придатък към фашистко-полицейската държавна експлоататорска машина.»

Ленин и Сталин учат и нашият български опит показва, че съветите са най-масовите и най-авторитетните организации на трудещите се. Чрез тях работническата класа може най-лесно да провежда своето политическо и друго ръководство на народа по места.

Изпълнителните комитети, които се избират и са подчинени на народните съвети, ръководят всички стопански, здравни, обществени и културни мероприятия на територията на съвета въз основа на решенията на съвета, постановленията и разпореденията на по-горестоящите органи на държавната власт и управление. Тези комитети могат да издават задължителни за гражданите наредби и заповеди при точно определени от закона въпроси, като на нарушителите могат да налагат и наказателни санкции.

Народните съвети, по-горестоящите изпълкоми, правителството, отделните изгови членове, организационно-инструкторският отдел при Министерския съвет могат да отменяват незаконните решения и разпоредения на изпълкомите.

За да се укрепят изпълкомите на народните съвети и да се поставят решенията им напълно на редите на законността и в защита на правата на гражданите, в законопроекта за прокуратурата е предвиден изричен текст за задължителния надзор на прокурора за законността на решенията и разпореденията на местните органи на властта и управлението, който надзор се предвижда в Закона и в Правилника на народните съвети на депутатите на трудещите се.

Прокурорът преглежда и проверява издадените решения, разпоредения, заповеди на органите на власт и управление, като незаконните протестира. Някои смятат, че прокурорите трябва непременно да сътрудничат и помагат в съгласуване с него, изработване и одобряване на проекторешенията на изпълкомите. Това е неправилно. Съгласно съветската теория и практика на прокурора се забранява да одобрява по реда на съгласуването с него проекторешенията на изпълкомите, заповедите на ръководителите на ведомствата и др., тъй като в случая той се натоварва сам с работата на ведомството. Задачата на прокурора се състои в това, като не се натоварва сам с работата на изпълкома, да дава лично и да поддържа заключението си по проекторешенията, заповедите и т. н., когато те се обсъждат и приемат в официална обстановка.

Като общо правило прокурорът е задължен да осъществява надзора за изпълнение на всички закони, затова той е длъжен да реагира на всички постъпили при него от когото и да било,

в каквато форма и да било сигнализиран за нарушения на който и да е закон, като той е длъжен да вземе тези или други мерки във връзка с нарушението на закона въз основа на щателно проверени, точни и обективни данни.

Обаче колкото и каквито и кадри да има прокуратурата, работата по общия надзор за законността не може да осъществява постоянен, оперативен надзор от всички поднадзорни на него учреждения и организации.

Приемайки върху себе си такава неизпълнима задача, прокурорът неизбежно ще се разхвърли и отпусне главното и основното в своята работа. Поради това прокурорът е длъжен да осъществява постоянен, оперативен надзор за изпълнение на законите, които имат в дадено време най-голямо, най-важно и актуално значение, като проверява тяхното изпълнение. Планирайки борбата си за законност, прокурорът е длъжен да обезпечи постоянен, оперативен надзор за изпълнение на законите преди всичко в такива учреждения и организации, чиято дейност се явява решаваща за изпълнение на дадени закони, засягащи интересите на широки маси от населението. Нашата народна прокуратура, по указание на Партията и правителството, в настоящия етап в развитието на страната е поела задължение да организира по-специално надзора върху точното изпълнение на най-важните закони, постановления и други нормативни актове на Републиката и преди всичко на тези, които се отнасят за защитата на държавната и кооперативната социалистическа собственост, за приложение на Примерния устав на ТКЗС, за осигуряване доброкачествеността на промишлената продукция, за цялостното спазване на Кодекса на труда във връзка с хигиената и безопасността на труда, за правилното изпълнение на задължителните държавни доставки, съгласно постановленията на Министерския съвет.

От особена важност е прокуратурата да осигури надзора за законността на решенията на изпълнителите на градските, околийските и окръжните народни съвети на депутатите на трудовите се.

В последния случай, присъствайки на заседанията на изпълкома, прокурорът е длъжен да вземе участие в обсъждането на въпросите от дневния ред от гледище на запазване на законността, да внася съответни предложения, подкрепени с точни позовавания на законите, като не допусне вземане на незаконни решения. Обаче прокурорът никога не бива да забравя, че свят дълг за него винаги си остава и тук защитата на гаранциите от закона права на гражданите от всякакви нарушения.

Също така прокурорът не бива да забравя, че упражнявайки общия надзор за законност, той е длъжен да действа като представител на централната власт по места и да не забравя, че той отговаря, щото издаваните от органите на властта и управлението решения, заповеди, постановления, инструкции и разпореждания да са в пълно съгласие със законите. И когато разкрива нарушения на закона, прокурорът веднага взема мерки за пълното възстановяване на закона, като не гледа на каквото и да било местно влияние и привлича под отговорност виновните лица за беззаконията.

Осъществявайки общия надзор за законност, от прокурора се изисква познаване на законите, бдителност, принципност, твърдост, умение, оперативно и своевременно да открива и решително да пресича нарушенията на законите, като помни, че тези нарушения могат да бъдат използвани от вражеските елементи във вреда на народната държава.

Затова прокурорът трябва внимателно да се вслушва и проверява всички сигнали, постъпващи при него за нарушение на законността, независимо в каква форма и от кои лица постъпват.

Във връзка със задължението на прокурора да бди за изпълнение на закона от всички граждани, предвидено е в чл. 2, буква «е» той да разпорежда за възстановяването на по-рано съществуващи фактически положения, изменението самоуправно. Такова задължение съществуваше и в стария Закон за прокуратурата.

В четиригодишната история и борба с беззаконията в страната, прокуратурата се натъкна на хиляди случаи, когато граждани, използвайки своето обществено или друго положение, въпреки съществуващите съдилища и органи на властта, решат сами да се превърнат на съдии и грубо нарушават закона, като незаконно заемат чуждо жилище или друго помещение, движим или недвижим имот или ценен инвентар и по този начин, по пътя на самоуправството, зад гърба на установените власти, са нарушили съществуващите положения на нещата. Независимо от това доколко извършеното самоуправство съставлява престъпление и следва да се преследва по Наказателния закон, на прокурора се предоставя възможността да възстанови съществуващите по-рано фактически положения. Ако, разбира се, се касне за спор за изпълнение на договор или друго гражданско право, прокурорът без да се намесва в правата на гражданите трябва да му посочи законните пътища за защита.

През време на четири и половина години дейност на Прокуратурата, тя е била сезирана от гражданите на страната с десетки хиляди оплаквания — устни и писмени — за нарушения на законите в страната и на правата им, защитени от закона. От 43 000 писмени оплаквания, проверени от Прокуратурата, 60% тя е признала за основателни и е възстановила нарушената законност.

В буква «б» на чл. 2 от законопроекта е отбелязано задължението, прокурорът да предприеме наказателно преследване

за всяко посегателство против Народната република, социалистическата собственост и за всяко друго престъпление, разбира се, от общ характер, съгласно Наказателно-процесуалния кодекс — да поддържа обвинение или да дава заключение по образувателните наказателни дела в съдилищата и да подават протести против неправилни присъди и решения.

Няма никакво съмнение, че престъпността в страната е една от формите на съпротива и противодействие на изграждане на народнодемократическия държавен и обществен ред в България и за социалистическото преустройство на страната. И затова не напразно Конституцията поставя на главния прокурор, ръководител в Прокуратурата в страната, че като организира борбата с престъпността «е длъжен особено да бди за преследване и наказване на престъпленията, засягащи общодържавните, националните и стопанските интереси на Народната република, както и престъпленията и действията, увреждащи независимостта и държавния суверенитет на страната».

Престъпността е органически свързана с буржоазното общество, основано на експлоатацията на трудещите се и на капиталистическата частна собственост. Несметни богатства на една страна и крайна мизерия на другата, непрекъсната безработица, жестока експлоатация на труда, непоносимо тежки битови условия на живота на трудещите се са първопричината за престъпността в капиталистическия свят. От друга страна бисното пренебрегване за леко забогатяване и разкош поражда най-отвратителните престъпления — крупни афери, мошеничества, убийства и кървави насилния. САЩ са един прекрасен образец на колосална престъпност. По официалните сведения в средата на 1948 г. са отбелязани 6 милиона престъпления. Всеки ден 36 граждани и гражданки падат от ръката на убийци, 250 жени са изнасилени; всеки 18 секунди се извършва тежко престъпление — кражба, убийство или насилне. Там престъпността е организирана в специални организации и тръстове и е станало пълно срастване на престъпния свят с държавния апарат, като границата между банкера и гангстера, между буржоазния и политическия водач и наемния убиец, между съдите и бандитите е премахната.

След 9 септември у нас престъпността по много видове престъпления е намаляла. Престъпните преживелици на капитализма в съзнанието на хората обаче все още трудно се преодоляват. Те са остатъци от класовата враждебна нам идеология. «Трябва да се има предвид — учи др. Сталин — че ръстът на съветската държава ще усилва съпротивата на последните остатъци на умиращите класи. Именно защото те умират и доживяват последните си дни, те ще преминават от една форма на борба към друга по-разка, апелирайки към изостаналите слоеве на населението и мобилирайки ги против съветската власт.»

Цялата наша история от 9 септември до наши дни ярко потвърждава това. Не малък е броят на подведените, предадените през изтеклите години на съд и заслужено наказани всички извършители на контрареволуционни престъпления против Народната република: измена, предателство, шпионаж, вредителство, диверсия, саботаж и тежки престъпни посегателства върху социалистическата държавна и кооперативна собственост, изразяващи се в пражки, обсебвания и всевъзможни други разхищавания, резултат от дейността на остатъците на капитализма в страната и на престъпното вмешателство и непосредствено участие на чуждестранните империалистически сили. Затова основателно тези престъпни действия са под особено внимание на прокуратурата.

Генералната задача на прокуратурата за защита на законността нито за един момент не бива да бъде забравяна и тук, когато прокурорът изпълнява задълженията си по буква «б» на чл. 2 от закона, а именно: да бъде обвинител на заподозрените в извършване на престъпления, представител на държавата, на целия наш народ, и като такъв прокурорът е длъжен да изобличава престъпника пред съда и да иска неговото наказание. Прокурорът не трябва да забравя нито един момент, че обвинителната му служба е също част от общата му борба за законност в страната. На прокурора не е позволено да се отдава на ненужен обвинителен уклон. Още Калинин по случай 10-годишнината на Върховния съд на Съветския съюз бе заявил: «Ние искаме и сме в правото си да искаме от прокурора, щото нито един невинен да не бъде привлечен на съд.» А др. Вишински подчертава в труда си «Курс на углавния процес»: «Нито не може да бъде по-тигостно и вредно за интересите на държавата, за нейния авторитет, както присъствието на скамейката на подсъдимите на хора, необосновано предадени на съд... Това уронва в очите на населението престижа на съда, а заедно с това и престижа на цялата държавна власт.»

От тези изказвания на другарите Калинин и Вишински се вижда каква голяма политическа отговорност носи прокурорът при неоснователно и неправилно възбуждане на наказателно преследване. Оттук и неговото първо задължение да организира висококачествено следствие, без което не може да има качествено правосъдаване. Затова и наказателно-процесуалният кодекс, основан на богатия съветски опит, задължава разследване на престъпленията от органите на разследването — органите на разните видове дознания и следствия — да се извършва под надзора и отговорността на прокурора и неуклонно да се изпълняват всички процесуални правила, без спазването на които не може лицето основателно да бъде предадено на съд. Прокурорът е длъжен, съгласно нашата наказателна процесуална система, да се откаже от обвинението, предадено от него при предварителното следствие, ако събраните доказателства

опровергават обвинението му или деянието се окаже маловажно и лишено от общественоопасен характер. Това същото той е длъжен да стори и в съдебното заседание. Прокурорът, не преставайки да бъде представител на държавното обвинение, е длъжен да не допуска в съдебното заседание нарушение на законите в страната от съда или участниците в процеса.

Прокурорът е длъжен с особена безпощадност и непримиримост да се отнесе към престъпленията против Народната република и против престъпните посегатели на държавната и кооперативната социалистическа собственост. Но прокурорът не трябва да забравя, че той във всички случаи е и страж на законните права и свободи на гражданите, той е длъжен да протестира не само неправилните оправдателни присъди на съда или присъдите, с които е проявено неоправдано снизхождение към престъпника и му е определено незаслужено меко наказание, но и тогава, когато, по убеждението на прокурора, съдът е осъдил невинен гражданин или му е наложил извънредно сурово наказание.

По предложението законопроект — в чл. 2, буква «г», прокурорът се задължава да привежда в изпълнение присъдите и да следи за правилното изтърпяване на наложените наказания.

В това отношение прокурорът трябва да следи в затворите да се задържат лица само на законно основание, да не налагат на затворниците незаконни дисциплинарни наказания, да се спазват в местата за задържане съответните санитарни правила и др.

Съгласно законопроекта на прокурора е възложено и друго задължение. Чл. 82 от Димитровската конституция гарантира на българските граждани необходимата свобода и лична неприкосновеност. «Никой не може да бъде задържан повече от 48 часа без постановление на съдебните органи или прокурора». Задържането на гражданите, лишаването им от свобода е тежко посегателство спрямо гражданина и затова се извършва от прокурора след мотивирано постановление. Това задържане под стража на гражданите трябва да се извърши съгласно чл. 91 от Наказателно-процесуалния кодекс с мотивирано постановление на прокурора, за което той носи отговорност. Следователно орган на прокуратурата, няма това право.

Чл. 2, буква «в» от законопроекта задължава прокурора: «Да упражнява надзор за основателността на задържането под стража и разпорежда за освобождаването на незаконно задържаните». От това следва, че всяко неоснователно и незаконно задържане на гражданин под стража без съгласието на прокурора е сериозно нарушение на конституционното право на неприкосновеност и на законите на страната и прокурорът не само има правото, но той има и задължението да разпорежда незаконно задържаният да бъде пуснат на свобода, а заедно с това следва и другото задължение на прокурора — да привлече под съответна наказателна отговорност виновните граждани или длъжностни лица, извършили престъпното посегателство върху неприкосновеността на гражданина.

Съгласно буква «д» на чл. 2 от законопроекта за прокуратурата прокурорът е задължен да вземе участие в разглежданите от съдилищата граждански дела, когато това е изрично указано в някой граждански закон или се налага от държавен или обществен интерес. Участието на прокурора в гражданските дела е по-подробно уредено в глава V, чл. чл. 27 до 31 от Гражданския процесуален кодекс. По съображения на защита интересите на държавата, на обществените организации, на ТКЗС и в защита правата на отделни граждани прокурорът не само може да встъпи в образувано вече дело пред съдилищата, но може и сам да завежда гражданско дело, да протестира издадените от съда решения и да иска чрез главния прокурор да се протестира пред Върховния съд и отмени решение по всяко гражданско дело, влязло в законна сила, когато особено съществено е нарушен законът.

Сега, когато повече от половината селски стопанства в страната са кооперирани и стопанско-организационното им укрепване е първостепенна държавна и партийна задача, ще се явят много случаи на необходима защита на собствеността на ТКЗС от опасни разхищения от ръководството им или от членовете им или други граждани, което в многобройни случаи ще наложи участието на прокурора в образуваните по този повод граждански дела или ще се наложи сам прокурорът да завежда в интереса на ТКЗС, държавата или други трудещи се необходими граждански дела в защита на техните интереси.

Другари и другари народни представители! В глави II и III на законопроекта от чл. 4 до чл. 23 се разглежда и урежда подобно въпросът за организацията на прокуратурата.

Съгласно чл. чл. 63 и 64 от Конституцията главният прокурор на Народна република България се избира от Народното събрание за срок от 5 години и е подчинен само нему. Всички останали прокурори от всички степени се назначават и уволняват от главния прокурор и при изпълнение на длъжностите си са подчинени на съответните по-горестоящи прокурори, а всички те — на главния прокурор на Народната република България.

Както се вижда, Конституцията е сложила в организацията на прокуратурата принципа на пълна и строга централизация и пълна независимост на органите на прокуратурата от каквито и да било местни органи на властта, подчинени само на главния прокурор на Народната република. Тези основни положения в организацията на прокуратурата намират пълно отражение в настоящия законопроект. Така, според законопроекта, прокуратурата е единна и централизирана. Начело на прокуратурата стои главният прокурор на Народната република. Главният прокурор се избира за срок от 5 години от Народното събрание и

е подчинен само нему. Всяка година той дава отчет пред Президиума на Народното събрание за дейността на прокуратурата.

При изпълнение на своите длъжности прокурорите действуват само въз основа на закона. Те са независими от местните органи на власт и управление и са подчинени само на главния прокурор.

Всеки прокурор е подчинен само на по-горестоящия прокурор. Всеки прокурор може да възложи на непосредствено подчинен по степен прокурор да го замества временно в неговите служебни действия. Това единство и централизираност в прокуратурата обаче не пречат за изграждане на колективния метод на работа и разгръщане на критиката и самокритиката във всички звена на прокуратурата.

Прокуратурата се изгражда на основата на административно-териториалното деление на страната и се състои от Главна прокуратура в центъра, окръжни, околийски, градски и районни прокуратури — последните засага само в София — която, като окръжна административна териториална единица има и районно-административно териториално деление.

Седалищата и районите на прокурорите и следователите се амира в административните центрове, определени от главния прокурор.

Що се касае за съществуващите специални прокуратури: на народната армия, военната прокуратура на Министерството на вътрешните работи и прокуратурата по транспорта, в съгласие с Партията и правителството, същите са включени в Главната прокуратура, като седалищата и районите на прокурорите и следователите на специалните прокуратури се определят със заповед на главния прокурор и в съгласие със съответния министър.

Прокуратурата на народната армия има областни прокуратури и прокуратури към обединенията и съединенията на народната армия.

Военната прокуратура на Министерството на вътрешните работи действуват за цялата страна. По решение на главния прокурор и в съгласие с министъра на вътрешните работи към същата прокуратура може да се създадат териториални прокуратури или такива при отделните поделения на Министерството на вътрешните работи.

Прокуратурата по транспорта може да има и териториални транспортни прокуратури.

Така организирана прокуратурата, съгласно Димитровската конституция и Ленинския принцип на организацията на прокуратурата, принцип на строга и последователна централизация и пълна независимост от каквито и да било местни органи, намерила израз в ст. 117 от Сталинската конституция, където се казва, че «органите на прокуратурата осъществяват своите функции независимо от каквито и да било местни органи, подчинявайки се само на генералния прокурор на СССР», отстранява каквито и да било неясноти по този въпрос и гарантира на прокурорските органи възможността действително да водят борба за твърда народнодемократична законност.

Всеки прокурор може да спре или да отмени разпорежданията на подведомствения по-долен прокурор, а главният прокурор — разпорежданията на всички прокурори. Отменяването на разпорежданията на прокурорите от специалните прокуратури от страна на главния прокурор се извършва поради по-специалния характер на прокурорската дейност в специалните прокуратури чрез ръководещия прокурор на тези прокуратури.

В глава III на законопроекта се уреждат въпросите по назначавания, уволнявания на всички прокурори и следователи от общата и специалните прокуратури, като прокурорските органи на специалните прокуратури се назначават и уволняват от главния прокурор в съгласие със съответния министър. За осигуряването растежа на прокурорските кадри и непрекъснатото подобряване на тяхната квалификация налага се установяването на съответните прокурорски степени. По стария Закон за прокуратурата съществуваша 7 степени извън главния прокурор: помощник главен прокурор, прокурор в Главната прокуратура, окръжен прокурор, заместник окръжен прокурор, околийски прокурор, заместник околийски прокурор и допълнителен заместник прокурор при окръжната прокуратура. В новия законопроект се предвиждат осем степени извън главния прокурор, които се основават на нашия опит и опита на съветската прокуратура, където са 11 прокурорски степени. Помощникът на главния прокурор в Съветския съюз е началник на отдел в Генералната прокуратура или прокурор със специални поръчения при генералния прокурор. Първите помощници на генералния прокурор са заместници (заместители) на генералния прокурор, които завеждат не отдел, а група отдели при генералната прокуратура и заместват главния прокурор в неговите права, след което следват помощници или стари помощници на генералния прокурор — завеждащи отдел в Генералната прокуратура.

Последната степен прокурори, а именно допълнителните заместници прокурори в окръжната прокуратура, се премахва като ненужна за окръжната прокуратура, тъй като центърът на прокурорската работа по съдебния надзор във връзка с новите Наказателен и Граждански процесуални кодекси се пренася в околийската прокуратура, която става основна прокуратура на Републиката. В замяна на това, поради голямото разрастване на работата в Главната прокуратура и необходимостта от изграждане на нови освен досега съществуващите отдели, като специален отдел за надзор и помощ на следствените органи на ДС и др., създава се нова степен заместници прокурори в Главната про-

куратура, по-ниска степен от прокурор в Главната прокуратура, чинито прокурори като сътрудници на Главната прокуратура ще помогнат да се организират правилно разните области на работа в Главната прокуратура за бързото и точно изпълнение на поставените задачи.

Следственият апарат на прокуратурата съгласно законопроекта се основно преустройва. Съгласно сега действащия Закон за прокуратурата следователите са органи на окръжната прокуратура със степен на заместници окръжни прокурори. Голяма част от тях, намиращи се в окръжните центрове на страната, се откъсват от народа и страдат от формален и бюрократичен подход в работата. Съгласно законопроекта следователите вече се превръщат на органи на околийската прокуратура, изравнени със заместници околийски прокурори, и ще бъдат в непосредствена близост с трудещото се население. Заедно с това ще се извърши унасянето на Партията и правителството — издигането предимно на млади идейно-политически и юридически подготвени кадри в следствения апарат на прокуратурата.

Само няколко следователи остават за следователи в най-големите окръжни прокуратури — Софийската и Пловдивската — за разглеждане на особено сложни дела, а в Главната прокуратура — специален следовател по-най-важните следствени дела в Републиката.

С това преустройство на следствения апарат, основано на съветския опит, ще се извърши основно преустройство в следствения апарат на прокуратурата, с което решително ще се подобри качеството на следствието.

Другари и другарки народни представители! Не може да има никакво съмнение, че с превръщането на настоящия законопроект в закон чувствително ще се подобри разностранната дейност на всички прокурорски органи в борбата им за строга и твърда народнодемократическа и социалистическа законност и за защита на законните интереси, права и свободи на гражданите, ще се помогне за издигането на прокурорските работници в сериозни държавни дейатели, които заедно с целия наш трудов народ, под ръководството на ръководителя на Партията и правителството др. Червенков, вземат най-активно участие в изграждането на социализма в България.

Моля, другари и другарки народни представители, да одобрите и утвърдите предложения законопроект за прокуратурата. (Ръкопляскания)

Председател Фердинанд Козовски: Другарки и другари народни представители! Други оратори по законопроекта няма записани. Поради това ще преминем към гласуване на законопроекта.

Съгласно чл. 14 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание Събранието решава дали законопроектът да бъде гласуван член по член или изцяло. Бюрото на Народното събрание, като има предвид, че законопроектът се чете член по член, предлага същият да бъде гласуван по глави.

Има ли други предложения? — Няма. Полагам на гласуване предложението на Бюрото на Народното събрание, законопроектът, вместо да бъде гласуван член по член, да бъде гласуван по глави.

Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата секретарят др. Георги Арачийски да докладва законопроекта по глави.

Секретар Георги Арачийски: (Чете)

«ЗАКОН

за прокуратурата на Народната република България.»

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на законопроекта «Закон за прокуратурата на Народната република България», моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Арачийски: (Чете)

«Глава I

«Задачи на прокуратурата»,

включваща членове от 1 до 3 включително, заедно с предложението на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава I — «Задачи на прокуратурата», включваща членове от 1 до 3 включително, заедно с предложението на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Арачийски: (Чете)

«Глава II

«Организация на прокуратурата»,

включваща членовете от 4 до 12 включително, заедно с предложението на законодателната комисия.

Председател: **ФЕРДИНАНД КОЗОВСКИ**

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава II — «Организация на прокуратурата», включваща членове от 4 до 12 включително, заедно с предложението на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Арачийски: (Чете)

«Глава III

«Назначаване, уволняване и степениране»,

включваща членове от 13 до 23 включително, заедно с предложението на законодателната комисия.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава III — «Назначаване, уволняване и степениране», включваща членове от 13 до 23 включително, заедно с предложението на законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Арачийски: (Чете)

«Глава IV

«Преходни разпоредения»,

включваща членове от 24 до 27 включително.

Председател Фердинанд Козовски: Който е съгласен със заглавието на глава IV — «Преходни разпоредения», включваща членове от 24 до 27 включително, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към последната точка от дневния ред:

Предложение на министъра на правосъдието за избиране др. Дамян Попхристов за член на Върховния съд.

В Бюрото на Народното събрание е постъпило следното предложение от министъра на правосъдието др. Ради Найденов: (Чете)

«Другарю Председател,

Във Върховния съд на Народната република понастоящем има вакантно място за съдия. На основание чл. 61 от Конституцията на Народната република България и на чл. 9, алинея 3 от Закона за устройството на народните съдилища, предлагам Народното събрание да избере за член на Върховния съд на Републиката др. Дамян Попхристов.»

Иска ли някой думата? — Няма.

Полагам на гласуване предложението. Който е съгласен да бъде избран за член на Върховния съд на Народната република др. Дамян Попхристов, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Другарки и другари народни представители, дневният ред на днешното заседание е изчерпан, а с това се завърши и работата на шестата редовна сесия на Народното събрание, която следва да бъде закрыта.

В тази сесия Народното събрание, между другото, прие два важни закона: Закон за устройството на съдилищата и Закон за прокуратурата на Народната република България. Тия закони ще допринесат несъмнено за още по-голямото укрепване на нашата държава, ще спомогнат на нашия народ в неговото неспирно движение напред по пътя на социализма.

Бюрото на Народното събрание пожелава, отивайки между избирателите си, да им разясните съдържанието и смисъла на поменатите закони, които създават още по-благоприятни условия за правилното осъществяване задачите на правосъдието и за строгото изпълнение на установената от Димитровската конституция народнодемократическа законност — за защита интересите, правата и свободите на гражданите. Съзнателното спазване на законите от всички длъжностни лица, държавни органи и граждани е едно от първите задължения в социалистическото общество. Трудещите се у нас трябва да познават законите и да бранят законността, защото законността е стълб на политиката на Партията и на правителството. В законите намират израз общодържавните и коренните интереси на работническата класа и всички трудещи се. Да се спазват законите и да се борим за защита на народнодемократическата законност — това значи да браним общодържавните и общонародните интереси.

Чрез разгръщане на широка разяснителна работа вие ще изпълните дълга си като народни представители и ще спомогнете за по-плътното обединение на нашия народ около героичната Комунистическа партия и народното правителство начело с любимия на народа негов син др. Вълко Червенков и ще мобилизирате силите на народните маси за изпълнение на всички мероприятия по линията на стопанския и културния живот на страната. (Ръкопляскания)

С това обявявам шестата редовна сесия на Народното събрание за закрыта.

(Закрыта в 18 ч. 30 м.)

Секретари: { **ИВАН КУРШУМОВ**
ГЕОРГИ АРАЧИЙСКИ

Началник на Стенографския отдел: **В. ИОНКОВ**